

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE
TUTUMLARININ VE ANTİSOSYAL DAVRANIŞLARININ
İNCELENMESİ**

Fatih TUNCER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

REKREASYON ANABİLİM DALI

**Danışman
Prof. Dr. Serkan REVAN**

KONYA-2024

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE
TUTUMLARININ VE ANTİSOSYAL DAVRANIŞLARININ
İNCELENMESİ**

Fatih TUNCER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

REKREASYON ANABİLİM DALI

**Danışman
Prof. Dr. Serkan REVAN**

KONYA-2024

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın konusunun belirlenmesinde, planlanıp yürütülmesinde, yazım sürecinde ve her aşamasında tecrübelerini, bilgi ile desteğini benimle paylaşan ve bana bu yolda rehberlik eden değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Serkan REVAN' a teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

Ayrıca bu süreçte her konuda yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşlarım Mustafa BALLI ve Salim Serdar HAZNEDAR' a, Fahir İlkel Ortaokulu öğretmenlerinden Abdülkadir KORKMAZ, Fadime BAYRAKTAR ve Gül Selin KIVRAK' a,

Son olarak bu süreçte bana güvenen ve desteklerini esirgemeyen değerli aileme teşekkür ederim.

Fatih TUNCER

Konya, 2024

İÇİNDEKİLER

SİMGELER VE KISALTMALAR	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
1.GİRİŞ	1
1.1. Fiziksel Aktivite.....	3
1.1.1. Fiziksel Aktivitenin Amacı	4
1.1.2. Fiziksel Aktivitenin Faydaları.....	4
1.1.3. Fiziksel Aktivitenin Sağlığa Faydaları	6
1.1.4. Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutum	7
1.1.5. Fiziksel Aktivite Tutumunu Etkileyen Faktörler.....	7
1.1.6. Fiziksel Aktivitenin Değerlendirilmesi.....	8
1.2. Antisosyal Davranışlar	12
1.2.1. Antisosyal Davranışların Sınıflandırılması	13
1.2.2. Antisosyal Davranışların Nedenleri.....	14
2.GEREÇ VE YÖNTEM	16
2.1. Çalışma Grubu	16
2.2. Veri Toplama Araçları	16
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	16
2.2.2. Ortaokul Öğrencileri İçin Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği.....	17
2.2.3. Ortaokul Öğrencileri İçin Antisosyal Davranış Ölçeği.....	17
2.3. Verilerin Analizi	18
3.BULGULAR	19
4.TARTIŞMA	32
5.SONUÇ VE ÖNERİLER	36
6.KAYNAKLAR	37
7.EKLER	45
EK-A: Kişisel Bilgi Formu.....	45

EK-B: Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği	46
EK-C: Ortaokul Öğrencileri İçin Antisosyal Davranış Ölçeği	47
EK-D: Turnitin Raporu	48

SİMGELER VE KISALTMALAR

CDC: Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri

IPAQ: Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

ÖZET

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ortaokul Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Tutumlarının ve Antisosyal Davranışlarının İncelenmesi

Fatih TUNCER
Rekreasyon Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ/KONYA-2024

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite tutumlarının ve antisosyal davranışlarının incelenmesidir. Çalışmanın araştırma grubunu 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul ili Esenyurt ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı üç ortaokulda 5-6-7-8. sınıfta öğrenim gören, yaşları 11 ile 13 arasında değişen, 509 erkek, 537 kız olmak üzere toplam 1046 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Ortaokul Öğrencileri İçin Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği" ve "Ortaokul Öğrencileri İçin Antisosyal Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS 25.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Veriler ortalama ve standart sapmalar verilerek özetlenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Basıklık ve Çarpıklık (Kurtosis - Skewness) kat sayıları aralığı ile kontrol edilmiştir ve verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiğinden dolayı ikili küme karşılaştırmaları için bağımsız grup t testi, ikiden fazla küme karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA sonucu anlamlı farklılıkların kaynağını belirlemek üzere Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği ve Antisosyal Davranış Ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına, Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısından faydalanılarak bakılmıştır. Bu çalışma kapsamında ölçek güvenilirlik katsayısı .77 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Yapılan analizler sonucunda ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite tutumları ile aile gelir seviyesi, anne çalışma durumu ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken ($p>0,05$), cinsiyet, sınıf düzeyi, anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi ve öğrencilerin kendilerine ait oda değişkenleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Antisosyal davranışlarla aile gelir seviyesi arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemişken ($p>0,05$), diğer demografik değişkenler arasında anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$). Ayrıca Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeğinin özgüven alt boyutu ile Antisosyal Davranış Ölçeğinin uygun olmayan davranış alt boyutu arasında anlamlı farklılık saptanmazken ($p>0,01$), diğer alt boyutlar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,01$) Sonuç olarak, öğrencilerin fiziksel aktivite tutumlarının antisosyal davranışları etkilediği söylenebilir.

AnahtarSözcükler:antisosyal davranışlar; fiziksel aktiviteye yönelik tutum; ortaokul öğrencileri.

SUMMARY

REPUBLIC of TURKEY
SELÇUK UNIVERSITY
HEALTH SCIENCES INSTITUTE

Investigation of Physical Activity Attitudes and Antisocial Behaviors of Secondary School Students

Fatih TUNCER
Department of Recreation

MASTER'S THESIS / KONYA – 2024

The purpose of this research is to examine the physical activity attitudes and antisocial behaviors of secondary school students. The search group of the study is 5-6-7-8 in three secondary schools affiliated with the Ministry of National Education in the Esenyurt district of Istanbul in the 2022-2023 academic year. It consists of a total of 1046 students, 509 boys and 537 girls, aged between 11 and 13, studying in the first grade. "Personal Information Form", "Physical Activity Attitude Scale for Secondary School Students" and "Antisocial Behavior Scale for Secondary School Students" were used as data collection tools. SPSS 25.0 statistical package program was used to evaluate the data and find the calculated values. The data were summarized by giving means and Standard deviations. Whether the data showed a normal distribution or not was checked with the range of Kurtosis and Skewness coefficient numbers, and it was determined that the data was normally distributed. Since the data showed a normal distribution, independent group t-test was used for pairwise cluster comparisons and One-Way Analysis of Variance (for more than two cluster comparisons) ANOVA was used. Tukey HSD multiple comparison test was used to determine the source of significant differences as a result of ANOVA. Whether there was a significant relationship between the mean scores of the Physical Activity Attitude Scale and Antisocial Behavior Scale sub-dimensions of the participants in the study was examined by using the Pearson Product Moment Correlation Coefficient. Within the scope of this study, the scale reliability coefficient was calculated as .77. In the study, the significance level was taken as 0.05. As a result of the analyses, while there was no significant difference between the physical activity attitudes of secondary school students and family income level, mother's working status and number of siblings ($p > 0.05$), gender, class level, mother's education level, father's education level and students' own room variables, a significant difference was detected between ($p < 0.05$). While no significant difference was observed between antisocial behavior and family income level ($p > 0.05$), it was concluded that there was a significant difference between other demographic variables ($p < 0.05$). In addition, the self-confidence subscale of the Physical Activity Attitude Scale and the inappropriate behavior subscale of the Antisocial Behavior Scale. While no significant difference was detected between the sub-dimensions ($p > 0.01$), significant differences were detected between the other sub-dimensions ($p < 0.01$). As a result, it can be said that students' physical activity attitude affects antisocial behaviors.

Keywords: antisocial behavior; attitude towards physical activity; secondary school students.

1. GİRİŞ

İnsan vücudu genetik yapısı itibariyle sürekli hareket etme gereksinimi duyar. İnsanlığın başlangıcından bu zamana gelinceye kadar insanlar, sürekli hareket halinde ve ihtiyaçlarını karşılamak için kas gücünü kullanmak mecburiyetinde olmuşlardır (Zorba ve Saygın 2017).

İnsanlık tarihi boyunca barınma, beslenme ve doğal yaşam içerisinde, her türlü dış etkenlere karşı kendini savunmak temel ihtiyaçlar olmuştur. Zamanla değişen yaşamın şartları ile birlikte ana ihtiyaçlarını karşılamayı öğrenen bireyler, becerilerini genel olarak beğenilme, takdir edilme, meslek sahibi olma ve elde ettiği mesleği en iyi şekilde yerine getirme, kendini geliştirme üzerine kullanmışlardır. (Ergül 2017). Fiziksel aktiviteyi, günlük yaşamımızda kas ve eklemlerimizi kullanarak enerji tüketimi ile gerçekleşen, kalp ve solunum hızını arttıran ve farklı derecelerde yorgunlukla sonuçlanan aktiviteler olarak tanımlayabiliriz (Savcı ve ark 2006). Toplumun büyük kesiminde fiziksel aktivite, “spor” kelimesi ile eş anlamlı olarak algılanmaktadır. Ancak bu tanımlama yetersizdir. Çünkü fiziksel aktivite spor ile sınırlı kalmayıp günlük yaşam içinde enerji harcaması ile gerçekleşen, kalp ve solunum hızını arttıran aktiviteler olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda spor aktivitelerinin yanı sıra egzersiz, oyun gibi gün içinde yapılan çeşitli aktiviteler de fiziksel aktivite olarak kabul edilmektedir (Bek 2008). Fiziksel aktivite; insanların günlük yaşamın değişen temposuna alışmalarını sağlar. Ayrıca sahip olunması gereken bilgiye hâkim olarak gerekli zihinsel ve bedensel zindeliğe sahip olmalarına ve toplumu yönlendirmelerine, vücut zindeliklerini sağlamaya ve diğer insanlara örnek teşkil etmelerine yardımcı olur. Fiziksel aktivite, insanların beden, ruhen ve zihnen tam bir iyilik halinde olmalarına, kaliteli ve uzun bir yaşam sürmelerine katkı sağlar (Çetin 2010). İnsanların yaptıkları fiziksel aktiviteler onlara hayatlarının her döneminde fiziksel ve psikolojik açıdan katkı sağlamaktadır (Bulut 2013). Dünya Sağlık Örgütü, 2018-2030 Küresel Eylem Planında insanların sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi için fiziksel olarak aktif olmaları gerektiğini bildirmektedir (WHO 2018). İnsanın genetiğinin ve yaşamının temel bir gerekliliği olan hareketliliğin yeteri kadar önem verilmediği durumlarda ruhsal, fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar ortaya çıkabilir (Demirbaş 2021). Bu psikolojik ve ruhsal davranış bozukluklarına antisosyal davranışlar diyebiliriz. En genel anlamıyla antisosyal davranışlar,

toplumsal olarak belirlenmiş davranış örneklerini ihlal eden, başkalarına zarar veren, kuralları ve başkalarının haklarını ihlal eden, sosyal normları zedeleyen eylemler olarak tanımlanabilir (Kaner 1991, Burt ve Donnellan 2009). Antisosyal davranışlarda bulunmayı cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aile sosyoekonomik düzeyi, kardeş sayısı, ebeveynlerden birinin ya da ikisinin antisosyal davranışlarda bulunmaları ve uzun süreli şiddet içerikli bilgisayar oyunları gibi pek çok faktör etkileyebilir (Bayrak 2011, Hoşgörür ve Polat 2015). Antisosyal davranışlar üzerinde her bir faktörün etki değeri, bireyin yaşam evrelerine bağlı olarak değişebilmektedir (Güler 2010). Örneğin, çocukluk dönemindeki bireyler için aile etkisi daha fazla olurken, ergenlik dönemindeki bireyler için akran etkisi daha önemli bir hal alacaktır (Moffitt 1993). Ergenlik döneminde antisosyal davranışlar çeşitli şekillerde karşımıza gelebilmektedir. Bu dönemdeki en yaygın antisosyal davranışlar; saldırganlık, şiddet içeren davranışlarda bulunma, zorbalık gibi davranışlardır. Şiddet kelimesi genellikle saldırganlıkla birlikte kullanılmasının yanı sıra zaman zaman bu iki kavram birbiri yerine kullanılabilir (Yavuzer 2011). Şiddet, birini yaralamak ya da birine zarar vermek amacıyla kullanılan fiziksel gücü, ya da bireyin gücünü başkalarını birtakım haklardan mahrum edebilecek şekilde kullanılması şeklinde tanımlanabilir (Morrison ve ark 1994). Şiddet davranışı, zorbalıkta bulunmaktan sözel tacize, kavga etmekten cinayete geniş bir aralıkta yer alabilir (Dusenbury ve ark 1997). Morrison ve ark(1994) 'ına göre bireysel risk faktörleri; akademik başarısızlık, okula uyum sağlamada güçlük yaşama ve gelişimsel zorluklara sahip olma gibi durumlardır. Olumsuz ebeveyn modeli ailesel risk faktörleri içerisinde yer alırken, sosyoekonomik düzeyinin düşük olması toplumsal risk faktörüdür. Son olarak okulla ilgili risk faktörleri; öğretmen tutumları, düşük öğrenci katılımı ve sosyal aktivitelerin yetersizliği olarak sıralanabilir. Bu durumlar ele alındığında fiziksel aktivitenin ruhsal durum, duygusal yönetim, stresle baş etmede de pozitif yönde etki yarattığı, bazı çalışma bulguları ile ifade edilmektedir (Belair ve ark 2018, Biddle ve ark 2019). Bundan dolayı sağlıklı bir birey gelişimi için, fiziksel aktivitenin sürekliliği sağlanmalıdır. Bu sayede çocuklar ve gençler stresi yenme konusunda başarılı olabilir(Nelson ve ark 2008, Mulye ve ark 2009). Buradan hareketle bu çalışmanın amacı ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin fiziksel aktivite tutumlarını ve antisosyal davranışlarının incelenmesidir.

1.1.Fiziksel Aktivite

Fiziksel aktivite, hareket sistemindeki kasların kasılması sonucunda ortaya çıkan, belli bir seviyenin üzerinde efor sarf edilmesini sağlayan, bedensel aksiyonlar olarak tanımlanmaktadır (Kırbaş 2020).Kabul gören bir diğer tanımda ise kasların, dinlenme düzeyinin üzerinde olan bir kuvvetle uyarılması sonucunda enerji harcanması olarak ifade edilmektedir (Kalaycı ve ark 2016). Fiziksel aktivite; vücudun dinlenme süresi boyunca harcadığı enerji ile birlikte iskelet kasları tarafından enerji üretiminde artış sağlayan organizmanın bütün hareketlerini ifade etmektedir (Parlaktaş 2018).Fiziksel aktivitenin içerisine gündelik yaşamda bireylerin adım atması, basamak çıkması, basit ev işlerini yapması kısacası günlük işlerle uğraşılması gibi hareketler alınabilir. İnsan doğası gereği günlük yaşamında hareketli bir varlıktır. İnsanın genetiğinin ve yaşamının temel bir gerekliliği olan hareketliliğin yeteri kadar görülmediği durumlarda ruhsal, fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar ortaya çıkabilir (Demirbaş 2021).

Fiziksel aktivite bireylerin gündelik işlerinde kas ve eklemlerini kullanarak enerji ortaya çıkarması, farklı şiddetlerde yapılan ve şiddeti arttıkça kalp ve solunum hızını artıran aktivitelerdir(Kızar ve ark 2016). Tıbbın babası olarak nitelendirilen Hipokrat'ın, sağlık ve fiziksel aktivite ile ilgili ‘ Eğer her bireyin doğru miktarda ne çok ne de az, beslenme ve fiziksel aktivite düzeyini belirlersek sağlığa giden doğru yolu bulmuş oluruz’ sözü fiziksel aktivitenin önemini göstermektedir (Berksoy 2011). Tüm fiziksel aktivitelerin içinde eğlence, toplumsal uyum, bulunduğu yere ait hissetme ve bununla beraber dinlenme de yer almaktadır. Özellikle gelişmiş toplumların ihtiyaç duyduğu, psikolojik ve bedeni tatmin sağlayan fiziksel aktivite, yaşam kalitesinin artırılmasında son derece etkindir (Tükenmez 2009).

Fiziksel aktivitenin tanımlaması yapılırken birçok farklı değişkenden bahsedilebilir. Fiziksel aktivite birden fazla yönü bulunan, farklı açıları olan, değişken yapılı, eğlenmeden dinlenmeye, güzel vakit geçirmekten sağlıklı bir yaşam sürmeye, bedensel ve zihinsel olarak güçlü olmaktan olumlu sosyal ilişkiler kurmaya kadar gidebilecek geniş yapısı olan bir kavramdır (Amman ve ark2000).

1.1.1. Fiziksel Aktivitenin Amacı

Fiziksel aktiviteler bireyin sağlıklı bir şekilde büyümesini ve gelişmesini sağlarken aynı zamanda insanların kendine olan güvenini yerine getirir. Fiziksel aktivite alışkanlığını arttıran bireyler kendilerini daha iyi hisseder ve mutlu olurlar. Bireyler bu sayede inaktif bir yaşamdan uzaklaşırlar (Abur 2022). Ayrıca fiziksel aktivitenin insanların kemik gelişimini olumlu etkilemesi, obeziteyi önlemesi ve ileride yaşanacak kronik hastalıkların önüne geçmesi gibi amaçları vardır (Baltacı ve Düzgün 2008).

1.1.2. Fiziksel Aktivitenin Faydaları

Fiziksel aktivite içerisinde olmak, bireylere pek çok açıdan fayda sağlamaktadır. Bu noktada fiziksel etkinliklerin ana hedefleri ve işlevleri 4 temelde ifade edilmektedir.

Bunlar;

- Bedensel açıdan gelişim sağlamak
- Sinir ve kas sisteminde (motorsal) gelişim sağlamak
- Sosyal açıdan gelişim sağlamak
- Bilişsel gelişim sağlamak (Yetim 2005)

Fiziksel aktivite içerisinde bulunmanın, hem bireysel hem de toplumsal faydaları bulunduğu ifade edilmektedir. Bunlar Yetim (2005) tarafından şu şekilde açıklanmaktadır:

- Kişinin fiziksel olarak daha güçlü ve sağlıklı bir yaşam sürmesine katkı sağlar.
- Kişinin hem günlük hayatında hem de iş hayatında işlevselliğini ve verimini yükseltir.
- Kişinin kültürel duyarlılık seviyesinin artmasına ve gelişmesine katkı sağlar.

- Kişinin karşılaşmış olduğu zorlayıcı durumlara yönelik olarak daha dayanıklı olmasına ve bu gibi durumlarla mücadele etmesine destek olur.
- Kişide hoşgörü, arkadaşlık, takdir etme ve liderlik gibi becerilerin gelişmesine katkı sağlar.
- Kişinin boş zamanlarını verimli olarak değerlendirilmesini sağlar.
- Kişide öz saygıyı geliştirdiği gibi toplumsal saygının gelişmesine destek olur.
- Kişide öz kontrol becerisini geliştirir.
- Kişide diğer insanlarla birlikte hareket edebilme ve iş birliği içerisinde çalışabilme becerisine katkı sağlar.
- Kişide sorumluluk bilincinin gelişmesine destek olur.
- Kişinin var olan üretici, yapıcı ve yaratıcı yeteneklerin daha da gelişmesine katkı sağlar.

Genel olarak bahsedilen bu yararların dışında fiziksel aktive içerisinde bulunmak bireylerin sosyal gelişimleri ve özellikle ergenlik döneminde kimlik gelişimleri üzerinde de oldukça etkilidir (Küçük ve Koç 2004, Korucu Aytan 2010).

Aynı zamanda fiziksel etkinlikte bulunmak bireylere toplumsal açıdan bir statü kazandırmakta ve bu doğrultuda da bireylerin toplumsallaşmalarına katkı sunmaktadır (Doğan 2005). Küçük ve Koç (2004) fiziksel aktivitenin saldırganlık duygu ve dürtülerini doğal yollarla dışarıya vurulmasında önemli olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Zorba (2006) da düzenlik fiziksel aktiviteye katılımın öfkeli kişilik yapılanmasının önüne geçeceğini belirtmektedir. Fiziksel aktivitenin psikolojik sağlık üzerinde de olumlu etkileri kanıtlanmış bir gerçektir (Hassmen ve ark 2000, Salar ve ark 2012, Şahin ve ark 2012).

Görüldüğü gibi fiziksel aktivite, bireylerin genel sağlıkları üzerinde oldukça fazla olumlu etkiye sahiptir. Yapılan araştırmalar, fiziksel aktiviteye katılımın genel sağlığı artırdığını ve buna bağlı olarak da bireylerin iyi oluşlarına (Kesaniemi ve ark 2001) ve yaşam kalitelerine katkı sağladığını ifade etmektedir (Dinç ve ark 2018).

1.1.3. Fiziksel Aktivitenin Sağlığa Faydaları

Fiziksel aktivite, sağlıklı bir yaşam tarzının temelini oluşturmakla beraber, depresyon ve stresi azaltma, kas ve kemik yapısının güçlendirilmesi üzerinde önemli bir etkisi vardır. Fiziksel aktivite sayesinde yapabileceklerini ve yapamayacaklarını deneyimleyen çocuk, fiziksel ve bilişsel koordinasyonu sağlama konusunda tecrübe edinir (Akpınar 2022). Bireylerin temel gelişim süreçleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olan hareket etme etkinliği yani fiziksel aktivite, yaşamın bir parçası olma şartı taşımaktadır. Bilişsel, duygusal ve ruhsal etkiler gösteren fiziksel aktivite, bireylerin gelişimleri üzerinde oldukça önemlidir. Fiziksel aktivite, insanda var olan kasların korunumunu ve gelişmesini sağlar, bu sayede insanlarda oluşabilecek kemik erimesinin önüne geçer. Kemiklerin hızlıca gelişimini sağlar. Ayrıca fiziksel aktivitenin, vücut yaralanmalarının ve oluşabilecek kazaların önüne geçilmesinde de etkili olduğu bilinmektedir (Bek 2008).

Fiziksel aktivite aynı zamanda enerji yükselttiği için yorgunluk hissini de ortadan kaldırır (Kim 2014). Fiziksel aktiviteden uzak bireyler hareketsiz bir yaşam sürerler. Bu sebeple bazı bireylerde tansiyon, diyabet, kalp, solunum vb. hastalıklar oluşabilmektedir. Fiziksel aktiviteyle yaşamayı alışkanlık haline getiren insanlar bu sağlık sorunlarına engel olabilirler (Yıldırım ve ark 2008). Fiziksel aktivitenin fizyolojik faydalarının yanında psikolojik faydaları da bulunmaktadır (Akpınar 2022). Fiziksel aktivite yapan insanlar kendileriyle geçireceği zamanı da arttırmış olur, bu insanların özgüvenini arttırmaktadır. Kendine olan beğenisi artan insanlar daha sağlıklı iletişim kurabilmekte, kendinden daha emin şekilde hareket edebilmektedir. Aynı şekilde bu bireyle; İçlerinde bulunan olumsuz düşüncelerden uzaklaşırlar ve çeşitli yaş gruplarından, farklı mesleklerden, farklı ortamlardan her türlü insanla sağlıklı bir iletişim kurabilirler (Bulut 2013).

Fiziksel aktiviteye katılımı sağlamak, ona karşı olumlu duygular geliştirilmesine bağlı olduğu, benlik saygısını, fiziksel ve psikososyal iyilik halini yükselten önemli bir etkidir. Psikolojik sorunlar ile birlikte gençler arasında intihar vakalarının sayısını da düşüren fiziksel aktivite, bir koruyucu ajan gibi görülmektedir (Brosnahan ve ark 2004). Stres, sıkıntı, korku, kaygı, umutsuzluk gibi durumlarla başa çıkmayı sağlar ve insanları yaşları ilerlediğinde dahi işlevsel kılar. İşe yaramazlık, gereksizlik, fazlalık gibi kaygıları yok eder (Bek 2008).

1.1.4. Fiziksel Aktiviteye Yönelik Tutum

Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (İnceoğlu 2004). Gerçekleştirilen çalışmalar bir kavram ile ilgili olumlu tutuma sahip olmanın, o kavram ile ilgili olumlu düşünmeye ve kavram ile etkileşim içerisindeyken olumlu hissetmeye katkı sunduğunu ve o kavram ile ilgili olumlu davranışları kolaylaştırdığını göstermektedir (Ajzen 2001, Rikard ve Banville 2006).

İnsanların hareket etmeye olan ihtiyacı yine insanlar açısından birçok olumlu özellik barındırır Fiziksel aktivite insanın ihtiyacı olduğu en sağlıklı konulardan biridir. Çünkü fiziksel olarak aktif olan insanlar daha sağlıklı, huzurlu ve mutlu bir hayat sürer. Özellikle makineleşen dünya düzeni ile birlikte hareketsizliğin artması fiziksel aktiviteyi insanlar için daha önemli bir konuma getirmiştir. Bireyin fiziksel aktivite konusunda bilgi olması ve bedenini eğitebilmesi küçük yaştan itibaren fiziksel aktivitelere katılarak mümkündür. Bu nedenle davranışlarla alışkanlıkların oluştuğu ve içselleştirildiği çocukluk dönemi, fiziksel aktiviteye katılma olumlu tutum kazandırmak için kritik bir zaman aralığıdır (Birgün ve ark 2020).

Fiziksel aktiviteye yönelik ortaya koyulan tutum, bireylerin katılmış oldukları fiziksel aktiviteden yararlanma düzeylerini ve hedeflerine ulaşabilme derecelerini önemli oranda etkilemektedir (Silverman ve Scrabis 2004, Başer 2009). Okul ve ergen temelli ilerlendiğinde fiziksel aktiviteye yönelik tutumun beden eğitimi dersleri etrafında şekillendiği görülmektedir. Gerçekleştirilen araştırmalar, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğunu göstermektedir (Aras 2013, Zengin ve ark 2016).

1.1.5. Fiziksel Aktivite Tutumunu Etkileyen Faktörler

Fiziksel aktiviteye yönelik tutumu etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Ancak okul temelli bakıldığında fiziksel aktiviteye yönelik tutum üzerinde en etkili unsurun beden eğitimi dersine yönelik tutumun olduğu görülmektedir (Başer 2009). Öğrencilerin derse ilişkin tutumlarının olumsuz olması durumunda fiziksel aktiviteye yönelik ve derse katılmaya yönelik tutumları da olumsuz olmaktadır (Güllü ve Güçlü 2009, Karadağ 2012). Fiziksel aktiviteye yönelik tutumun oluşmasında

gerçekleştirilen etkinliğin zorluk derecesi önemli bir unsurdur. Eğer ki birey kendisini oldukça zorlayan bir fiziksel etkinlikte bulunuyorsa, genel olarak tutumu olumsuz etkilenmektedir (Aras 2013).

Tutum üzerinde etkili olan bir diğer faktör ise motivasyondur. Motivasyonun özellikle fiziksel aktiviteye devam etme ve katılım üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Sproule ve ark 2007). Bedensel zekâ da fiziksel aktiviteye yönelik tutumun gelişmesinde etkili bir faktördür. Bedensel zekâ, kişinin duygu ve düşüncelerini, bedenini kullanarak karşı tarafa iletebilme ve sahip olduğu nesnelere becerikli bir biçimde kullanarak yeni bir ürün ortaya koyabilme becerisi şeklinde belirtilmektedir (Saban 2010). Bedensel zekâ arttıkça fiziksel aktiviteye yönelik tutumun da olumlu olduğu görülmektedir (Özkan 2008). Aile içerisinde spor ile ilgilenen bireylerin olması da fiziksel aktiviteye yönelik tutumun olumlu olmasına katkı sunan bir diğer etkidir (Çelik ve Pulur 2011, Özkan 2011). Cinsiyet de fiziksel aktiviteye yönelik tutum üzerinde etkili olan bir faktördür. Gerçekleştirilen araştırmalar erkeklerin kadınlara oranla daha fazla olumlu tutum içerisinde olduklarını göstermektedir (Çelik ve Pulur 2011, Özkan 2011, Karadağ, 2012).

1.1.6. Fiziksel Aktivitenin Değerlendirilmesi

Fiziksel aktivitenin değerlendirilirken bir ölçü birimi olarak günlük enerji miktarındaki harcama dikkate alınır. Tüketilen bu enerji üzerinden de tekrar bir değerlendirme yapılmalıdır. Bireylerin fiziksel aktivite durumlarını veya fiziksel aktivite esnasında tükettikleri enerji seviyesini inceleyen çeşitli yollar vardır bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki başlıklar altında sıralanmıştır (Pitta ve ark 2006).

Kriter yöntemleri

Kriter yöntemler; davranışsal gözlem, direkt kalorimetre, endirekt kalorimetre, çift katmanlı su yöntemi olmak üzere 4 ana başlıkta toplanmaktadır (Tekin 2020).

Davranışsal gözlem: Bireyi doğrudan izlemeye dayalı bir yöntemdir. Bu yöntem aktivitenin davranışsal çıkışını almak için kullanılır. Bu yöntemi kullanan araştırmacının tecrübeli ve alanında yetkin olması gerekmektedir (WHO 2020). Bu yaklaşım yoğun bir işgücü gerektirdiğinden dolayı biraz daha dar gruplara hitap

etmektedir. Direkt birey tarafından kullanılmamasından dolayı aktivite yapan birey tarafından kabul edilmesi kolay yöntemlerdir. Davranışsal yöntemler genellikle rehberliğe ihtiyacı olan bireyler ve özel aktiviteler için tercih edilir (Vanhees ve ark 2005).

Direkt kalorimetre: Bu yöntemde kullanılan ana faktör ısıdır. Direkt kalorimetre ile ısı kaybı veya ısıdaki yükselme oranına bakılarak enerji harcama seviyesi değerlendirilir. Günlük yaşamda uygulanması zor bir yöntemdir. Büyük gruplara uygulaması oldukça zor ve maliyetlidir (WHO 2020).

İndirekt kalorimetre: İndirekt kalorimetrede enerji harcama düzeyi ısı üretimi veya oksijen karbondioksit tüketimi ile elde edilir (WHO 2020).

Çift katmanlı su yöntemi: Bu yöntem ile katılımcıların fiziksel aktivite değerlendirme durumu laboratuvar koşulları dışında değerlendirilmektedir (Pitta ve ark 2006). Katılımcıları değerlendirme esnasında bireylerin günlük yaşam rutinini etkileyecek bir materyal veya donanım kullanılmaz. Bu bağlamda enerji tüketimini doğrudan ölçebilme imkânı sağlayan bir yöntemdir. Değerlendirme idrar sonuçları üzerinden yapılır. Sonuç alma bakımından çıktılar kesin olduğundan geçerliliği ve güvenilirliği oldukça yüksek olan bir yöntemdir (Vanhees ve ark 2005).

Objektif yöntemler

Çeşitli cihazlar kullanılarak kalp hızını görüntülemek için kullanılan elektronik ve mekanik alet ölçümlerini kapsayan yöntemlerdir (Pitta ve ark 2006). Bu yöntem kesin sonuçlar elde etmede gayet başarılıdır. Kayıt edebilme özelliği sayesinde uzun süre saklanması kolaydır. Hata seviyesi oldukça düşük olan yöntemlerdir. Fiziksel aktivitenin şiddet ve zamanını yansıtan fiziksel niteliklerin sürekli kayıt olmasına yardımcı olur. Objektif yöntemlerde materyallerin ölçüm yapılan bireyin üstünde bulunması gerektiği için kullanım alanı sınırlı ve zor yöntemlerdir. Ayrıca yüksek maliyeti nedeniyle kullanımı sınırlıdır (CDC 2020).

Kalp hızı monitorizasyonu: Fiziksel aktivite yapan bireylerin aktivite sırasında günlük harcadığı enerji miktarını kalbin çalışma ritmi belirlemektedir (Pitta ve ark 2006). Yüksek şiddette geniş kas gruplarının çalıştırıldığı egzersiz ve antrenmanlarda yapılan dinamik aktiviteler sırasında enerjinin harcanma düzeyi ve

kalbin hızı arasındaki ilişki monitör yöntemleri ile belirlenebilir. Bu yöntem ile kayıt altına alma işlemi kolaylaşmakla birlikte cihazların sürekli takılmak durumunda olması kullanımını zorlaştırmaktadır (Strath ve ark 2000). Bu cihazların sadece kalp hızını ölçmesi de fiziksel aktivitenin değerlendirilmesi aşamasında yeterli veriyi sağlayamayabilir. Çünkü gün içinde kalp atım sayısını yani kalp hızını değiştiren birçok faktör bulunmaktadır. Tüm bu sebepler kalp hızı monitörizasyon yönteminin dezavantajlarıdır (Strath ve ark 2000).

Hareket algılayıcıları: Hareket algılayıcıları, fiziksel aktivitede belirli bir zaman aralığında hareket algısını objektif bir biçimde belirlemek için kullanılan ve vücut hareketlerini algılayan cihazlardır. Bu cihazlar arasında pedometreler (adım ölçüm cihazları) ve akselerometreler (vücut ivmelenme ölçüm cihazları) bulunur (Vanhees ve ark 2005). Pedometre, fiziksel aktivitelerde adım sayısını ölçmeyi sağlayan cihazlardır. Pedometreler oldukça küçük ve basit bir çalışma sistemi olan cihazlardır (Trost ve ark 2002). Vücutta genellikle bel bölgesine takılan bu cihazlar hareket algılama sensörleri ile adım sayısının ölçülmesine yardımcı olur (Vanhees ve ark 2005). Düşey yönde hareketleri ölçtüğü için eğilme veya oturup kalkma eylemlerini de adım sayısı olarak algılayabilir bu da bazı ölçüm yanlışlıklarına sebep olabilir. Cihazın çıktısı ekranda görülen adım sayısı ile kolaylıkla alınabilir. Pedometreler genelde bireyleri hareket etmeye teşvik etmek için kullanılan ölçüm cihazlarıdır. Genel anlamda pedometreler, koşu ve yürüme mesafesini ölçmede kullanılan elverişli cihazlar olarak düşünülebilir (Trost ve ark 2002). Akselerometreler, hareketlerin şiddet ve miktarını belirlemede kullanılan güçlü teknolojik altyapısı olan gelişmiş cihazlardır. Akselerometreler verilerin uzun süreli olarak saklanabilmesine olanak sağlar. Cihaz monitörleri kişinin normal aktivite biçimiyle etkileşimi olmayacak tarzda olduğu için kullanışlıdır (Pitta ve ark2006).

Subjektif yöntemler

Fiziksel aktivitenin değerlendirilmesinde bireylerin görüşlerine başvurularak aktivite değerlendirmesinin yapıldığı yöntemler subjektif yöntemler olarak adlandırılır (Pitta ve ark 2006). Subjektif yöntemlerde fiziksel aktivite seviyesinin sınıflandırılabilmesi için bireylerle birebir iletişime geçilir ve onlara sorular sorarak gerçekleştirilir. Birey ile karşılıklı etkileşim sonucu katılımcının direkt kendisinden elde edilen bilgiler çerçevesinde uygulanan teknikler; günlükler, kayıtlar, anketler,

retrospektif geçmiş veriler, hatırlama anketleri, evrensel anketler ve nicel anketler şeklinde sınıflandırılabilir (Can 2019). Sübjektif yöntemler genellikle büyük grup çalışmalarında kullanılmaktadır (CDC 2020). Maliyet yönünden ucuz olan bu çalışmaların uygulanması da diğer yöntemlere göre daha kolaydır. Uygulama, bireylerin kendini rahat hissederek cevapladığı sorulardan oluşmaktadır. Bireylerin kendini değerlendirdiği bu çalışmalarda verilen cevaplar ve ölçüm bilgileri kolay bir şekilde raporlaştırılabilir (Can 2019).

Günlük: Günlükler, fiziksel aktivitelerin belli zaman aralıklarında araştırılmasında ve detaylı olarak incelenmesinde araştırmacı kişilere yardımcı olur. Bu zaman aralıkları genellikle kısa tutulur. Günlüklerin değerlendirilmesi, fiziksel aktivite esnasında geçirilen toplam süre ile o aktivite içerisinde harcanan enerji miktar düzeyinin çarpılması sonucu ortaya çıkan sonuç ile gerçekleşmektedir (Can 2019). Günlükler gün içerisinde toplam enerji harcamasını belirlemede oldukça etkili yöntemlerden biridir. Günlüklerin kullanımı zahmetli ve uzun zaman alıcı olabilmektedir. Detaylı yazım ve anlatım gerektirdiği için de kullanımını sınırlıdır. Sonuç olarak günlükler, kısa süreli zaman dilimleri konusunda rahatlıkla kullanılabilirken uzun süreli incelemelerde tercih edilmeyen yöntemler arasındadır (Parmaksız 2007).

Kayıt: Kayıtlar günlüklerle benzer özellikler taşısa da günlükler kadar detaylı bir yöntem değildir. Fiziksel aktivite sonunda ya da gün sonunda tutulabilirler. Kullanım açısından günlüklere göre daha az bilgi verirler. Kayıt yöntemi bireyleri tek tek kayıt altına alması sebebiyle tıpkı günlüklerdeki gibi zahmet verici ve zaman alıcı olmaktadır. Bu sebeple de kişiler tarafından fazla tercih edilmeyen yöntemlerden biridir (Karaca 2000).

Anketler:

➤ *Hatırlama anketleri:* Hatırlama anketlerinde zaman aralığının uzun olması sebebiyle sorumluluk, günlük veya kayıtlara göre daha azdır. Bu da tercih edilme sıklığını belli bir oranda artırmaktadır (Parmaksız 2007). Zaman, bir hafta ile bir yıl arasına kadar uzanabilir (Can 2019). Bu uzun süreç sonunda ise hatırlama problemlerini karşımıza çıkarabildiği için tutarlılığı sınırlı bir çerçevededir. Sonuç

olarak hatırlama anketleri kolaylıklarının yanında uzun süreçleri hatırlama sıkıntılarını yaratabilen yöntemlerdendir (Parmaksız 2007).

➤ *Retrospektif geçmiş veriler:* Fiziksel aktivitenin değerlendirme aşamasında retrospektif geçmiş veriler hatırlama anketlerinin en geniş formu olarak adlandırılır. Bir yıl kadar önceki verilerin kayıt altına alınmasından dolayı oldukça zorlayıcıdır. Ayrıca uygulanan anketin karmaşık bir yapısının olmasından dolayı katılımcılar cevaplar konusunda zor durumlar yaşayabilir (Karaca 2000).

➤ *Evrensel anketler:* Evrensel anketler fiziksel aktivite düzeyini 1 ile 4 madde arasında oluşturulan kısa bir soru formu ile ölçer. Bu anketlerle genellikle kısıtlı bilgiler elde edilmekte ve sadece fiziksel aktivite sınıflandırılmaları yapılmaktadır (Lamonte ve Ainsworth 2001).

➤ *Nicel anketler:* Nicel anketler, 20 madde ve daha üzeri sorudan oluşan anketler olup oldukça detaylı çalışmalardır. Fiziksel aktiviteleri sıklık ve süreleriyle birlikte değerlendirmeye yardımcı olan anket kategorisidir (IPAQ 2020).

1.2. Antisosyal Davranışlar

Antisosyal davranış denildiği zaman akla, sosyal normlar ve başkalarının haklarını, toplumsal olarak belirlenmiş davranış biçimlerini, zedeleyen davranışlar gelir. Çocukluk evresinde davranış bozukluğu, yetişkinlik çağında ise antisosyal kişilik bozukluğu olarak tanımlanan bu davranışlar saldırgan hareketlerde bulunma, evden kaçma, yalan söyleme, hırsızlık, başkalarının malına ve canına zarar verme ve başkalarını cinsel ilişkiye zorlamaya kadar uzanan oldukça geniş bir pay gösterirler (Kazdin 1987, Öztürk 1988). Antisosyal davranış gösteren bireylerin kişilerarası ilişkilerinde süreklilik ve tutarlılık yoktur. Dürtülerinin kontrolünü sağlayamazlar bu sebeple de aceleci davranırlar, tepkilerini göstermek için uygun anı bekleyemezler. Engellemeye dayanıklılık sınırları düşük olup aşırı derecede hareketlidirler. Bu kişiler, genellikle sorumluluk almaktan kaçınırlar ve bu davranışlarının sonuçlarına katlanmak yerine başkalarını suçlamayı seçerler. Olaylara başkalarının pencerelerinden ve farklı açılardan bakmakta yeterli değildir. Empati yetenekleri yok denecek kadar azdır ve düşüncelerini anlamakta güçlükleri vardır. Kendilerini değerlendirmeleri ise gerçeklikten uzaktır (Schwartz ve Tangri 1965, Chandler 1973, Solomon ve Patch 1974, Fisher ve Bersani 1979, Bernstein 1981, Quay 1987,

Kazdin1987, Öztürk 1988).

Antisosyal davranış, birey ya da topluluğa olumsuz sonuçlar doğuracak, zarar sağlamayı amaçlayan gönüllü yapılan davranışlardır (Kavussanuve ark 2006,Sage ve ark 2006). Antisosyal davranışlar toplumda kabul görmüş kurallara karşı çıkarak kişileri, grupları temel hak ve hürriyetinden mahrum bırakmaya yönelik, onların malı ve şahsına zarar veren davranışlar olarak belirtilmiştir (Turkay 2019). Duyguner (2018) antisosyal davranışları, toplumdaki diğer bireylerin kişiliğine veya malına karşı kayıtsızlık, saldırganlık, sahtekârlık, yalan söyleme, hırsızlık, istismar, evden kaçma gibi toplum ve aile yaşamındaki sorumluluk duygusundan yoksun ve suç niteliği taşıyabilen davranışlar olarak tanımlamaktadır.

Sporda antisosyal davranışlar, "takım arkadaşlarından birisini sözlü şekilde rahatsız etmek" ve "rakip oyuncuya kural dışında temasta bulunmak" şeklinde örneklendirilebilir (Boardley ve Kavussanu 2009). Sporda antisosyal davranışlara ise yaralanma numarası yapmak, rakibi ittirmek, takım arkadaşına kötü söz söylemek, takım arkadaşının kötü performansından dolayı ona tepki göstermek gibi davranışlar örnek verilebilir (Kavussanu ve ark 2006,Kavussanu ve ark 2009).

1.2.1. Antisosyal Davranışların Sınıflandırılması

Antisosyal davranışlar açık (öfke patlamaları, vandallık, kavga etmek) ve örtük (alkol ve madde kullanmak, hırsızlık yapmak, yangın çıkarmak) antisosyal davranışlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Faktör analitik çalışmalar da bunu desteklemekte olup antisosyal davranışların açık ve örtük olmak üzere iki boyutlu olduğunu göstermiştir (Loeber 1982, Loeber ve Schmaling 1985,Frick ve ark 1994).Açık ve örtük antisosyal boyutlar birbirleriyle orta düzeyde bir ilişki gösterirlerse de birbirinden bağımsız psikolojik yapılar olarak tanımlanırlar. Her iki boyuta ilişkin gelişimsel seyirlerin farklılaşması iki boyutun bağımsız yapılar olduğunu destekleyen en somut gösterge olarak kabul edilir (Burt ve ark 2012). Literatür incelendiğinde ise antisosyal davranışların sınıflandırılmasında farklılıklar görülmektedir. Bazı çalışmalar antisosyal davranışları ergenlik dönemi sınırlı antisosyal davranışlar ve yaşam boyu antisosyal davranışlar olarak sınıflandırmaktadır (Moffitt 1993, Moffitt ve Caspi 2001,Moffitt ve ark 2002). Bazı araştırmalar ise antisosyal davranışları; 11 yaşından önce ortaya çıkan erken

başlangıçlı antisosyal davranışlar ve 11 yaşından sonra ortaya çıkan geç başlangıçlı antisosyal davranışlar olarak sınıflandırmaktadır (Odgers ve ark 2008). Moffitt (1993) antisosyal davranışlar gösteren bireyleri iki gruba ayırmıştır. Birinci grupta yer alan bireyler, ergenlik döneminden önce antisosyal davranışlar sergilerler, ergenlik döneminde de antisosyal davranışlarda bulunurlar ve yetişkinlik dönemine geçtiklerinde antisosyal davranışlar sergilemeye devam etmektedirler. Bu gruptaki bireyler, yaşam boyu antisosyal davranışlar gösterenler olarak adlandırılır. İkinci grupta yer alan bireyler ise, yalnızca ergenlik döneminde antisosyal davranışları göstermektedir ve bu gruptaki bireyler ergenlik dönemi ile sınırlı antisosyal davranışlar sergileyenler olarak adlandırılır. Yaşam boyu antisosyal davranış gösteren bireylerin cinsiyet farklılıkları incelendiğinde erkeklerin antisosyal davranışlar sergileme oranları kadınların antisosyal davranışlar sergilemesinden yaklaşık 10 kat daha fazladır. Ancak ergenlik dönemi ile sınırlı antisosyal davranışlar sergileyen bireylerin cinsiyet farklılıkları dikkate alındığında bu oranın 1,5 kata düştüğü belirlenmiştir (Moffitt ve Caspi 2001).

Moffitt ve ark (2002) tarafından yapılan bir boylamsal araştırmada bireyler, yaşamları boyu antisosyal davranışlar gösterenler, ergenlik dönemi limitli antisosyal davranışlar gösterenler ve hiç antisosyal davranışlarda bulunmayanlar olarak üç gruba ayrılmışlardır. Bu araştırma bulgularına göre, ergenlik dönemi sınırlı antisosyal davranışlar sergileyen bireylerin, daha önce antisosyal davranışlar sergilemeyen gruptaki bireylere göre yetişkinlik dönemine geldiklerinde daha fazla ruh sağlığı problemi yaşadıkları, maddi problemler yaşadıkları ve ilaç kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Açık antisosyal davranışlara; öfke patlamaları yaşamak, yalan söylemek, vandalizm, kavga etmek ve açık meydan okumaları yapma örnek olarak sayılabilir. Bunların yanı sıra, bireylerin yaptıkları hırsızlık davranışı, madde kullanımı, zorbalık yapmak, evden kaçmak, gibi davranışlar ise örtük davranışların örnekleridir (Kılıç 2022, Loeber 1982).

1.2.2. Antisosyal Davranışların Nedenleri

İnsanların agresif olmasında ve şiddete yönelimlerinde önem oluşturan duygular merkezi bir yerdedir (Spector ve ark 2006). Örneğin Diefendorff ve

ark(2008) deki çalışmalarında olumsuz olaylara ve duygulara odaklanıp, bu duyguların ve olayların fizyolojik, duyuşsal, bilişsel ve davranışsal aktivite ortaya çıkardığını belirtmişler.

Uzmanlar bireylerin anti-sosyal davranış gösterme yönelimlerine genellikle 15 yaş ve sonrasında olan orta ergenlik döneminden sonra girdiklerini düşünürler (Marmorstein 2006). Bu durum insanların çocukluk ve ergenlik dönemine odaklanmayı gerektirmektedir. Bundan dolayı antisosyal davranışın çocukluk ve ergenlikteki belirtileri; okuldan kaçma, evden kaçma, vandalizm ve hırsızlık gibi yasa dışı eylemler,erken yaşta alkol kullanımı ve cinsellik, saldırganlık, otoriteye direnç, davranışlarını sınırlamada zorlanma, yalan söyleme ve hayvanlara eziyet etme davranışları olarak ortaya çıkması görülebilir (Farrington 2005). Özgülüni düşük insanların suçluluk ve antisosyal davranış gibi sorunları dışa vurmaya daha meyilli olduğu düşünülür (Donnellan ve ark 2005). Bununla birlikte yaradılış ve kişilik, kötü ebeveynlik ve çocuk istismarı, antisosyal ebeveynler, davranışlarında ölçülü olma zorluğu yaşama, zekâ geriliği ya da başarısız bir eğitim hayatı, cezaya dayalı ya da kararsız bir ebeveyn disiplini, ebeveynlerin uyuşmazlığı ve dağılan aileler, geniş aile yapısı, akran, okul ve toplumun etkileri, sosyoekonomik durum gibi etkenlerin antisosyal davranışlara sebep olacağı da belirtilmektedir. Fakat risk etkenlerinin sayısı arttıkça antisosyal davranışların da artması beklenmektedir (Farrington 2005). Ayrıca, kontrol altına alınan bireylerin agresiflik ve antisosyal dürtüleri engelleme becerisinden yoksun olduğu söylenilmektedir. Çünkü fazlasıyla kontrol altında tutulan kişiler provokasyonlara karşı tepkilerini daha sert bir şekilde tutmaya çalışırken, uygun bir biçimde kontrol edilenler ise kendine güvenin ve girişkenliğin haklı olarak algılandığı durumlar dışında daha ölçülü davrandıkları görülmektedir (Spector ve ark2006).

Genel olarak antisosyal davranış gösterenlerin; sosyal ilişkilerinde sıkıntılı ve tutarsız, yanlış yer ve zamanlarda tepkilerini dile getiren, dürtü kontrolleri zayıf kişiler oldukları görülmüştür. Bu kişiler fazla hareketlilik, davranışlarının sonuçlarına katlanamama, sorumsuzluk, diğer insanları suçlama yöneliminde olma ve duygudaşlık yoksunluğu da gösterebilmektedir (Duyguner 2018).

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Yapılan araştırmada ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite tutumlarının ve antisosyal davranışlarının incelenmesi amacına uygun olarak “nicel yöntem” kullanılmıştır. Yine bu araştırmanın modeli, genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modelidir. Tarama modelleri bir konuya ilişkin katılımcıların düşüncelerinin veya ilgi, beceri, yetenek, tutum ve benzeri özelliklerinin belirlendiği modellerdir ve genel tarama ile örnek olay taramaları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İlişkisel tarama modelleri, genel tarama modellerinden olup iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimin ölçüsünü belirlemeyi hedefleyen araştırma modelleridir (Büyüköztürk ark 2015).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmayı yapan grup, 2022-2023 eğitim öğretim yılında İstanbul ili merkez ilçelerinde Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı resmi okullarda eğitim ve öğrenimine devam etmekte olan ortaokul öğrencileri oluşturmuştur. Bu araştırma için seçilen grup ise, İstanbul ili Esenyurt ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı üç ortaokulda 5-6-7-8. sınıfta öğrenim gören ve yaşları 11 ile 13 arasında değişen,537 kız, 509 erkek olmak üzere toplam 1046 öğrenci oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada bilgilerin toplanma sürecinde İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmış sonrasında katılımcılardan, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunu ve bilgilendirilmif gönüllü onam formunu doldurmaları sağlanmıştır. Bu çalışmada araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu”, “Ortaokul Öğrencileri İçin Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği” (Yıldız2019) ve “Ortaokul Öğrencileri İçin Antisosyal Davranış Ölçeği” (Taşkın 2022)kullanılmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu araştırmaya katılan öğrenciler hakkında bilgi edinmek için araştırmacının kendisi tarafından hazırlanmıştır. Bu formda katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi algısı, anne ve babanın öğrenim durumu, kardeş sayısı ve kendilerine ait odaları olup olmadığı ile ilgili sorular yer almıştır.

2.2.2. Ortaokul Öğrencileri İçin Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği

Bu ölçek 25 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Likert puanlaması 1' den 5' e doğru sıralamayla "1=Kesinlikle Katılmıyorum", "2=Katılmıyorum", "3=Kararsızım", "4=Katılıyorum", "5=Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde maddelerden oluşmuştur.

Uygulanan bu ölçek 5 faktörden oluşmakta olup maddelere verilen cevapların toplam puanına göre bir alt boyuttan alınan yüksek puan yüksek tutumu ifade ederken, düşük puan ise düşük tutumu göstermektedir. 1-5 arasındaki maddeler "Sevgi boyutu", 6-12 arasındaki maddeler "İsteklilik boyutu", 13-17 arasındaki maddeler "Fayda boyutu", 18-21 arasındaki maddeler "Sosyalleşme boyutu", 22-25 arasındaki maddeler "Öz Güven boyutu" nu içermektedir. Ölçeğin alt boyutların Cronbach Alfa katsayısına göre hesaplanan güvenilirlik değerleri isteklilik için 0,85, sevgi için 0,83, sosyalleşme için 0,82, fayda için 0,75, öz güven için 0,70 ve tüm maddeler birlikte analiz edildiğinde ise güvenilirlik katsayısı 0,91 olarak aktarılmaktadır.

2.2.3. Ortaokul Öğrencileri İçin Antisosyal Davranış Ölçeği

Ölçekte toplam 13 madde vardır. Ayrıca ölçek; dört maddeden oluşan şiddet, beş maddeden oluşan uygun davranış yapısı ve dört maddeden oluşan uygun olmayan davranış yapısı olmak üzere toplamda 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ortaokul öğrencilerinden 3'lü likert tipte geliştirilen ölçek maddelerini kendilerine en uygun seçeneği 1=Katılmıyorum, 2=Kısmen Katılıyorum ve 3=Katılıyorum şeklinde işaretlemeleri istenmiştir. Ortaokul Öğrencileri İçin Antisosyal Davranış Ölçeğinde ters puanlanması gereken maddeler bulunmaktadır. Bu maddelerin numaraları 1, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11'dir. Şiddet alt boyutundan alınabilecek puan aralığı 4-12, uygun davranış yapısı boyutundan alınabilecek puan aralığı 5-15 ve uygun olmayan davranış yapısı alt boyutundan alınabilecek puan aralığı 4-12 arasında değişmektedir. Ölçek toplamından alınabilecek puanlar ise, 13-39 arasında değişmektedir. Geliştirilen ölçek antisosyal davranışlar için toplam puan vermektedir. Bu sebeple, ölçekten elde edilen puanlar ortaokul öğrencilerinde antisosyal davranışları ifade etmektedir. Elde edilen puan ne kadar yüksek ise öğrencinin antisosyal davranış gösterme düzeyi de o kadar yüksektir. Ölçeğinin alt boyutları için elde edilen test

tekrar test güvenilirlik katsayıları, uygun davranış için .79, uygun olmayan davranış için .69 ve şiddet için ise .73 olarak saptanmıştır. Ölçeğin toplam güvenilirliği için ise bu değer 93'tür (Taşkın 2022).

2.3. Verilerin Analizi

Yapılan bu araştırmada verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS 25.0 istatistik paket program kullanılmıştır. Veriler ortalama ve standart sapmalar verilerek özetlenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Basıklık ve Çarpıklık (Kurtosis - Skewness) Kat sayıları aralığı ile kontrol edilmiş, söz konusu aralığın +1.5 ve -1.5 değerlerini aşmadığından, verilerin normal dağıldığı saptanmıştır (Tabachnick ve Fidell 2013). Veriler normal dağılım göstermiş olduğundan dolayı ikili küme karşılaştırmaları için bağımsız grup t testi, ikiden fazla küme karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA sonucu anlamlı farklılıkların kaynağını belirlemek üzere Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği ve Antisosyal Davranış Ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilinti olup olmadığına, Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısından faydalanılarak bakılmıştır. Bu çalışma kapsamında ölçek güvenilirlik katsayısı .77 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

3.BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilere ait kişisel bilgilerin dağılımı.

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	537	51,3
	Erkek	509	48,7
	Toplam	1046	100,0
Sınıf Düzeyi	5. Sınıf	180	17,2
	6. Sınıf	180	17,2
	7. Sınıf	387	37,0
	8. Sınıf	299	28,6
	Toplam	1046	100,0
Gelir Durumu	Orta ve Düşük	618	59,1
	İyi ve Yüksek	428	40,9
	Toplam	1046	100,0
Anne Öğrenim Durumu	İlkokul	511	48,9
	Ortaokul	282	27,0
	Lise ve Üzeri	253	24,2
	Toplam	1046	100,0
Baba Öğrenim Durumu	İlkokul	345	33,0
	Ortaokul	352	33,7
	Lise ve Üzeri	349	33,4
	Toplam	1046	100,0
Anne Çalışma Durumu	Çalışmıyor	748	71,5
	Çalışıyor	298	28,5
	Toplam	1046	100,0
Kardeş Sayısı	1	216	20,7
	2	266	25,4
	3	290	27,7
	4 ve üzeri	274	26,2
	Toplam	1046	100,0
Kendine Ait Oda Durumu	Var	534	51,1
	Yok	512	48,9
	Toplam	1046	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin; %48,7 (n=509)'si erkek, %51,3 (n=537)'ü kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların sınıf düzeyi değişkenine göre gruplanması sonucu, çoğunluğun %37,0 (n=387)'lik bir oranla 7. sınıf öğrencilerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Aile gelir durumu değişkeninde ise Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin aile gelir düzeylerinin %59,1 (n=618)'lik oranla orta ve düşük aile gelir düzeyine sahip öğrencilerden oluştuğu gözlemlenmiştir. Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin anne eğitim durumu değişkenine göre incelenmesi sonucu %48,9 (n=511)'luk bir oranla ilkokul mezunlarından oluştuğu gözlemlenirken, baba eğitim durumu değişkenine göre ise %33,7 (n=352)'lik bir oranla ortaokul mezunlarından oluştuğu tespit edilmiştir.

Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin, annelerinin büyük bir çoğunluğunun çalışmadığı tespit edilmiştir (%71,5). Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin kendisine ait odası olanlarının oranı %51,1 (n=534) olarak tespit edilirken, odası olmayan öğrencilerin oranı ise %48,9 (n=512) olarak tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları t testi sonuçları.

	Cinsiyet	N	X	Ss	T	P
Sevgi	Kadın	537	1,86	0,71	2,61	0,01*
	Erkek	509	1,99	0,86		
İsteklilik	Kadın	537	2,69	0,54	0,34	0,73
	Erkek	509	2,7	0,66		
Fayda	Kadın	537	3,45	0,84	1,24	0,22
	Erkek	509	3,52	0,92		
Sosyalleşme	Kadın	537	3,71	0,87	1,28	0,21
	Erkek	509	3,64	1,03		
Özgüven	Kadın	537	3,49	0,87	1,4	0,16
	Erkek	509	3,57	0,95		

P<0,05.

Yapılan bu Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi sonucunda, fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarından isteklilik, fayda, sosyalleşme ve özgüven alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmezken, [F(1046) =0,343; p>0,05), (F(1046) =1,242; p>0,05),F(1046) =1,275; p>0,05), (F(1046) =1,397; p>0,05)], sevgi alt boyutunda ise erkek öğrencilerin lehine istatistiksel farklılık saptanmıştır [F(1046) =2,611; p<0,05)].(Tablo 2).

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları ANOVA ve tukey Testi sonuçları.

	Sınıf	N	X	Ss	F	P	Tukey
Sevgi	A	5	180	1,80	0,78	2,41	0,07
	B	6	180	1,98	0,8		
	C	7	387	1,90	0,77		
	D	8	299	1,99	0,80		
İsteklilik	A	5	180	2,71	0,61	5,17	0,00* C<D
	B	6	180	2,69	0,60		
	C	7	387	2,61	0,56		
	D	8	299	2,79	0,63		
Fayda	A	5	180	3,64	0,88	3,92	0,01* D<A
	B	6	180	3,5	0,83		
	C	7	387	3,5	0,92		
	D	8	299	3,36	0,86		
Sosyalleşme	A	5	180	3,79	0,97	2,94	0,03* D<A
	B	6	180	3,66	0,94		
	C	7	387	3,73	0,93		
	D	8	299	3,55	0,97		
Özgüven	A	5	180	3,65	0,85	2,77	0,04* D<A
	B	6	180	3,45	0,92		
	C	7	387	3,57	0,94		
	D	8	299	3,44	0,88		

P<0,05.

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin sınıf değişkenine göre incelenmesi sonucu fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarından sevgi alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılık görülmezken ($p>0,05$), isteklilik alt boyutunda 7. sınıf ve 8. sınıf katılımcılar arasında, 8. sınıf katılımcıların lehine istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Fayda, sosyalleşme ve özgüven alt boyutlarında ise yalnızca 5. sınıf ve 8. sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında, 5. sınıf katılımcıların lehine istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde puan ortalamalarının farklılaştığı görülmüştür ($p<0,05$), (Tablo 3).

Tablo 4. Araştırmaya katılan öğrencilerin aile gelir seviyesi değişkenine göre fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları t testi sonuçları.

	Aile Gelir Seviyesi	N	X	Ss	t	P
Sevgi	Orta ve Düşük	618	1,90	0,74	0,91	0,38
	İyi ve Yüksek	428	1,95	0,86		
İsteklilik	Orta ve Düşük	618	2,69	0,61	0,27	0,79
	İyi ve Yüksek	428	2,70	0,59		
Fayda	Orta ve Düşük	618	3,45	0,87	1,51	0,13
	İyi ve Yüksek	428	3,54	0,90		
Sosyalleşme	Orta ve Düşük	618	3,70	0,94	0,72	0,47
	İyi ve Yüksek	428	3,65	0,97		
Özgüven	Orta ve Düşük	618	3,53	0,89	0,17	0,86
	İyi ve Yüksek	428	3,52	0,94		

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin gelir seviyesi değişkenine göre incelenmesi sonucunda fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$),(Tablo 4).

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne öğrenim düzeyi değişkenine göre fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları ANOVA ve tukey testi sonuçları.

	Anne Öğrenim Düzeyi	N	X	Ss	F	P	Tukey
Sevgi	A İlkokul	511	1,96	0,77	3,78	0,02*	C<A C<B
	B Ortaokul	282	1,97	0,79			
	C Lise ve Üzeri	253	1,80	0,81			
İsteklilik	A İlkokul	511	2,71	0,61	0,61	0,54	
	B Ortaokul	282	2,68	0,62			
	C Lise ve Üzeri	253	2,67	0,57			
Fayda	A İlkokul	511	3,48	0,85	1,29	0,28	
	B Ortaokul	282	3,44	0,87			
	C Lise ve Üzeri	253	3,56	0,96			
Sosyalleşme	A İlkokul	511	3,72	0,96	2,04	0,13	
	B Ortaokul	282	3,58	0,92			
	C Lise ve Üzeri	253	3,70	0,97			
Özgüven	A İlkokul	511	3,52	0,88	1,50	0,22	
	B Ortaokul	282	3,47	0,89			
	C Lise ve Üzeri	253	3,60	0,98			

P<0,05.

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin anne öğrenim düzeyi değişkenine göre incelenmesi sonucu fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarından isteklilik, fayda,

sosyalleşme ve özgüven alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılık görülmezken ($p>0,05$), sevgi alt boyutunda öğrenim seviyesi lise ve üzeri olan katılımcılar ile öğrenim seviyesi ilkököl ve ortaokul düzeyinde olan katılımcıların lehine istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde puan ortalamalarının farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<0,05$), (Tablo 5).

Tablo 6. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba öğrenim düzeyi değişkenine göre fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları ANOVA ve tukey testi sonuçları.

	Baba Öğrenim Düzeyi	N	X	Ss	F	P	Tukey
Sevgi	A İlkokul	345	1,91	0,75	2,20	0,11	
	B Ortaokul	352	1,99	0,83			
	C Lise ve Üzeri	349	1,87	0,78			
İsteklilik	A İlkokul	345	2,72	0,62	4,02	0,02*	C<B
	B Ortaokul	352	2,74	0,64			
	C Lise ve Üzeri	349	2,62	0,53			
Fayda	A İlkokul	345	3,44	0,86	0,76	0,47	
	B Ortaokul	352	3,50	0,9			
	C Lise ve Üzeri	349	3,52	0,89			
Sosyalleşme	A İlkokul	345	3,66	0,97	0,23	0,79	
	B Ortaokul	352	3,67	0,95			
	C Lise ve Üzeri	349	3,71	0,94			
Özgüven	A İlkokul	345	3,51	0,87	1,16	0,32	
	B Ortaokul	352	3,58	0,95			
	C Lise ve Üzeri	349	3,48	0,89			

P<0,05.

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba öğrenim düzeyi değişkenine göre incelenmesi sonucunda fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarından sevgi, fayda, sosyalleşme ve özgüven alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılık görülmezken ($p>0,05$), isteklilik alt boyutunda öğrenim seviyesi lise ve üzeri olan katılımcılar ile öğrenim seviyesi ortaokul düzeyinde olan katılımcıların lehine istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde puan ortalamalarının farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<0,05$), (Tablo 6).

Tablo 7. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne çalışma durumu değişkenine göre fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları t testi sonuçları.

	Anne Çalışma Durumu	N	X	Ss	t	P
Sevgi	Çalışmıyor	748	1,92	0,77	0,01	0,99
	Çalışıyor	298	1,92	0,83		
İsteklilik	Çalışmıyor	748	2,68	0,58	0,71	0,50
	Çalışıyor	298	2,71	0,65		
Fayda	Çalışmıyor	748	3,49	0,87	0,04	0,97
	Çalışıyor	298	3,49	0,93		
Sosyalleşme	Çalışmıyor	748	3,70	0,94	1,08	0,28
	Çalışıyor	298	3,63	0,98		
Özgüven	Çalışmıyor	748	3,52	0,88	0,23	0,83
	Çalışıyor	298	3,54	0,97		

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne çalışma durumu değişkenine göre incelenmesi sonucunda fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$),(Tablo 7).

Tablo 8. Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları ANOVA testi sonuçları.

	Kardeş Sayısı	N	X	Ss	F	P
Sevgi	1	216	1,87	0,83	2,05	0,11
	2	266	1,85	0,78		
	3	290	1,97	0,77		
	4 ve üzeri	274	1,99	0,78		
İsteklilik	1	216	2,69	0,58	0,20	0,90
	2	266	2,68	0,58		
	3	290	2,68	0,59		
	4 ve üzeri	274	2,72	0,65		
Fayda	1	216	3,57	0,91	1,12	0,34
	2	266	3,45	0,92		
	3	290	3,44	0,87		
	4 ve üzeri	274	3,51	0,84		
Sosyalleşme	1	216	3,73	0,99	0,39	0,76
	2	266	3,69	0,91		
	3	290	3,66	0,95		
	4 ve üzeri	274	3,64	0,97		
Özgüven	1	216	3,61	0,91	1,51	0,21
	2	266	3,56	0,86		
	3	290	3,45	0,93		
	4 ve üzeri	274	3,51	0,92		

Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre incelenmesi sonucu fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$), (Tablo 8).

Tablo 9. Araştırmaya katılan öğrencilerin kendine ait oda değişkenine göre fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları t testi sonuçları.

Kendine Ait Oda Durumu		N	X	Ss	t	P
Sevgi	Var	534	1,85	0,75	2,95	0,00*
	Yok	512	1,20	0,82		
İsteklilik	Var	534	2,71	0,58	0,90	0,37
	Yok	512	2,68	0,63		
Fayda	Var	534	3,49	0,87	0,01	0,99
	Yok	512	3,49	0,90		
Sosyalleşme	Var	534	3,65	0,93	1,06	0,29
	Yok	512	3,71	0,97		
Özgüven	Var	534	3,56	0,88	1,10	0,27
	Yok	512	3,49	0,93		

P<0,05.

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin kendine ait oda sayısı değişkenine göre incelenmesi sonucu fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutlarından isteklilik, fayda, sosyalleşme ve özgüven alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmezken [$F(1046) = 0,896$; $p>0,05$], [$F(1046) = 0,009$; $p>0,05$], [$F(1046) = 1,060$; $p>0,05$], [$F(1046) = 1,098$; $p>0,05$], sevgi alt boyutunda kendine ait odası olan öğrencilerin lehine istatistiksel farklılık saptanmıştır [$F(1046) = 2,946$; $p<0,05$], (Tablo 9).

Tablo 10. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları t testi sonuçları.

Cinsiyet		N	X	Ss	t	P
Şiddet	Kadın	537	1,74	0,38	0,27	0,79
	Erkek	509	1,74	0,42		
Uygun Davranış	Kadın	537	1,45	0,46	2,64	0,01*
	Erkek	509	1,53	0,49		
Uygun Olmayan Davranış	Kadın	537	2,73	0,38	5,04	0,00*
	Erkek	509	2,60	0,44		

P<0,05.

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi sonucu antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarından şiddet alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmezken [$F(1046) = 0,273$; $p > 0,05$], uygun davranış alt boyutunda erkek öğrencilerin lehine istatistiksel farklılık tespit edilmiştir [$F(1046) = 2,638$; $p < 0,05$]. Uygun olmayan davranış alt boyutunda ise kadın öğrencilerin lehine istatistiksel farklılık gözlemlenmiştir [$F(1046) = 5,039$; $p < 0,05$], (Tablo 10).

Tablo 11. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları ANOVA ve tukey testi sonuçları.

	Sınıf	N	X	Ss	F	P	Tukey
Şiddet	A	5	180	1,72	0,34	0,79	
	B	6	180	1,74			
	C	7	387	1,75			
	D	8	299	1,74			
Uygun Davranış	A	5	180	1,38	4,93	0,00*	A<C
	B	6	180	1,50			
	C	7	387	1,54			
	D	8	299	1,48			
Uygun Olmayan Davranış	A	5	180	2,83	12,46	0,00*	B<A C<A D<A
	B	6	180	2,68			
	C	7	387	2,60			
	D	8	299	2,65			

P<0,05.

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin sınıf değişkenine göre incelenmesi sonucu antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarından şiddet alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılık tespit edilmezken ($p > 0,05$), uygun davranış alt boyutunda 5. sınıf ve 7. sınıf katılımcılar arasında, 7. sınıf katılımcıların lehine istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Uygun olmayan davranış alt boyutunda ise 5. sınıf ve diğer bütün sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında, 5. sınıf katılımcıların lehine istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde puan ortalamalarının farklılaştığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$), (Tablo 11).

Tablo 12. Araştırmaya katılan öğrencilerin aile gelir seviyesi değişkenine göre antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları t testi sonuçları.

	Aile Gelir Seviyesi	N	X	Ss	t	P
Şiddet	Orta ve Düşük	618	1,72	0,37	1,87	0,07
	İyi ve Yüksek	428	1,77	0,43		
Uygun Davranış	Orta ve Düşük	618	1,50	0,47	0,88	0,38
	İyi ve Yüksek	428	1,48	0,48		
Uygun Olmayan Davranış	Orta ve Düşük	618	2,67	0,42	0,48	0,63
	İyi ve Yüksek	428	2,68	0,41		

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin gelir seviyesi değişkenine göre incelenmesi sonucu antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p>0,05$), (Tablo 12).

Tablo 13. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne öğrenim düzeyi değişkenine göre antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları ANOVA ve tukey testi sonuçları.

	Anne Öğrenim Düzeyi	N	X	Ss	F	P	Tukey
Şiddet	A İlkokul	511	1,75	0,38	1,49	0,23	
	B Ortaokul	282	1,76	0,43			
	C Lise ve Üzeri	253	1,70	0,38			
Uygun Davranış	A İlkokul	511	1,50	0,48	6,11	0,00*	C<A C<B
	B Ortaokul	282	1,55	0,49			
	C Lise ve Üzeri	253	1,41	0,44			
Uygun Olmayan Davranış	A İlkokul	511	2,67	0,41	1,50	0,23	
	B Ortaokul	282	2,64	0,42			
	C Lise ve Üzeri	253	2,70	0,41			

P<0,05.

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin anne öğrenim düzeyi değişkenine göre incelenmesi sonucu antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarından şiddet ve uygun olmayan davranış alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılık görülmezken ($p>0,05$), uygun davranış alt boyutunda öğrenim seviyesi lise ve üzeri olan katılımcılar ile öğrenim seviyesi ilkököl ve ortaokul düzeyinde olan katılımcıların lehine istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde puan ortalamalarının farklılaştığı görülmüştür ($p<0,05$), (Tablo 13).

Tablo 14. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba öğrenim düzeyi değişkenine göre antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları ANOVA ve tukey testi sonuçları.

	Baba Öğrenim Düzeyi		N	X	Ss	F	P	Tukey
Şiddet	A	İlkokul	345	1,76	0,39	0,83	0,44	
	B	Ortaokul	352	1,72	0,42			
	C	Lise ve Üzeri	349	1,75	0,38			
Uygun Davranış	A	İlkokul	345	1,51	0,48	2,41	0,09	
	B	Ortaokul	352	1,52	0,49			
	C	Lise ve Üzeri	349	1,45	0,45			
Uygun Olmayan Davranış	A	İlkokul	345	2,68	0,41	6,89	0,00*	B<C
	B	Ortaokul	352	2,61	0,44			
	C	Lise ve Üzeri	349	2,72	0,39			

P<0,05.

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin baba öğrenim düzeyi değişkenine göre incelenmesi sonucu antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarından şiddet ve uygun davranış alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılık saptanmazken($p>0,05$), uygun olmayan davranış alt boyutunda öğrenim düzeyi ortaokul seviyesinde olan katılımcılar ile öğrenim seviyesi lise ve üzeri olan katılımcıların arasında, öğrenim seviyesi lise ve üzeri olan katılımcıların lehine istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde puan ortalamalarının farklılaştığı saptanmıştır($p<0,05$), (Tablo 14).

Tablo 15. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne çalışma durumu değişkenine göre antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları t testi sonuçları.

	Anne Çalışma Durumu	N	X	Ss	t	P
Şiddet	Çalışmıyor	748	1,74	0,39	0,15	0,88
	Çalışıyor	298	1,74	0,42		
Uygun Davranış	Çalışmıyor	748	1,49	0,48	0,32	0,75
	Çalışıyor	298	1,48	0,46		
Uygun Olmayan Davranış	Çalışmıyor	748	2,69	0,40	2,23	0,03*
	Çalışıyor	298	2,63	0,44		

P<0,05.

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin anne çalışma durumu değişkenine göre incelenmesi sonucu antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarından şiddet ve uygun davranış alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılık tespit

edilmezken, $[F(1046) = 0,149; p > 0,05]$, $[F(1046) = 0,319; p > 0,05]$, uygun olmayan davranış alt boyutunda ise çalışmayan annelerin lehine istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde puan ortalamalarının farklılaştığı tespit edilmiştir $[F(1046) = 2,229; p < 0,05]$, (Tablo 15).

Tablo 16. Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları ANOVA ve tukey testi sonuçları.

		Kardeş Sayısı	N	X	Ss	F	P	Tukey
Şiddet	A	1	216	1,76	0,40	2,08	0,10	
	B	2	266	1,69	0,34			
	C	3	290	1,76	0,41			
	D	4 ve üzeri	274	1,76	0,42			
Uygun Davranış	A	1	216	1,43	0,46	0,20	0,00*	A<D B<C,D
	B	2	266	1,39	0,41			
	C	3	290	1,52	0,49			
	D	4 ve üzeri	274	1,60	0,50			
Uygun Olmayan Davranış	A	1	216	2,75	0,37	1,12	0,00*	C,D<A D<B
	B	2	266	2,71	0,38			
	C	3	290	2,65	0,43			
	D	4 ve üzeri	274	2,59	0,45			

P<0,05.

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre incelenmesi sonucu antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarından şiddet alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılık görülmezken ($p > 0,05$), uygun davranış ve uygun olmayan davranış alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde puan ortalamalarının farklılaştığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Uygun davranış alt boyutunda, 1 kardeşi olan öğrenciler ile 4 kardeşi olan öğrenciler arasında, 4 kardeşi olan öğrenciler lehine puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Yine 2 kardeşi olan öğrenciler ile 3 ve 4 kardeşi olan öğrenciler arasında, 3 ve 4 kardeşi olan öğrenciler lehine puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı gözlemlenmiştir ($p < 0,05$). Uygun olmayan davranış alt boyutunda ise 1 kardeşi olan öğrenciler ile 3 ve 4 kardeşi olan öğrenciler arasında, 1 kardeşi olan öğrenciler lehine puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Yine 2 kardeşi olan öğrenciler ile 4 kardeşi olan öğrenciler arasında, 4 kardeşi olan öğrenciler lehine puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı farklılaştığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$), (Tablo 16).

Tablo 17. Araştırmaya katılan öğrencilerin kendine ait oda değişkenine göre antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarının puan ortalamaları t testi sonuçları.

Kendine Ait Oda Durumu		N	X	Ss	t	P
Şiddet	Var	534	1,73	0,38	0,82	0,41
	Yok	512	1,75	0,41		
Uygun Davranış	Var	534	1,44	0,45	3,58	0,00*
	Yok	512	1,55	0,49		
Uygun Olmayan Davranış	Var	534	2,70	0,40	2,60	0,01*
	Yok	512	2,64	0,43		

P<0,05.

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin kendine ait oda sayısı değişkenine göre incelenmesi sonucu antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarından şiddet alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmezken [F(1046) =0,823; p>0,05], uygun davranış alt boyutunda kendine ait odası olmayan öğrencilerin lehine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gözlemlenmiştir [F(1046) =3,579; p<0,05]. Uygun olmayan davranış alt boyutunda ise kendine ait odası olan öğrencilerin lehine istatistiksel olarak anlamlı ölçüde farklılık gözlemlenmiştir [F(1046) =2,601; p<0,05],(Tablo 17).

Tablo 18. Araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel aktivite tutum ölçeği ve antisosyal davranış ölçeği alt boyutları puan ortalamaları arasındaki ilişkinin belirlenmesi için yapılan pearson momentler çarpım korelasyon katsayısı sonuçları.

Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği		Sevgi	İsteklilik	Fayda	Sosyalleşme	Özgüven	
Antisosyal Davranış Ölçeği	Şiddet	r	0,15**	0,08**	-0,08**	-0,09**	-0,12**
		p	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00
	Uygun Davranış	r	0,21**	0,07**	-0,12**	-0,14**	-0,14**
		p	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00
	Uygun Olmayan Davranış	r	-0,18**	-0,12**	0,17**	0,18**	-0,00
		p	0,00	0,00	0,00	0,00	0,99
TOPLAM	N	1046	1046	1046	1046	1046	

** P<0,01

Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği ve Antisosyal Davranış Ölçeği alt boyutları puan ortalamaları arasındaki ilişkinin belirlenmesi için yapılan Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı sonuçlarında; Antisosyal Davranış Ölçeği şiddet ve uygun davranış alt boyutu ile

Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği'nin sevgi ve isteklilik alt boyutunda pozitif yönlü; fayda, sosyalleşme ve özgüven alt boyutunda ise negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,01$). Antisosyal Davranış Ölçeği'nin uygun olmayan davranış alt boyutu ile Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği'nin sevgi ve isteklilik alt boyutunda negatif yönlü; fayda ve sosyalleşme alt boyutunda ise pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanırken ($p<0,01$), özgüven alt boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p>0,01$), (Tablo 18).

4. TARTIŞMA

Ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite tutumlarının ve antisosyal davranışlarının incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada hem fiziksel aktivite tutumlarının hem de antisosyal davranışların bazı demografik faktörlerden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, fiziksel aktivite tutum ölçeğinin özgüven alt boyutu ile antisosyal davranış ölçeğinin uygun olmayan davranış alt boyutu arasında anlamlı farklılık saptanmazken, diğer alt boyutlar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Araştırmalar, fiziksel aktiviteye karşı olumlu tutumlara sahip çocukların, fiziksel olarak aktif ve sağlıklı yetişkinler olarak geliştiklerini göstermiştir. Tutumlardaki kazanım, değişim ve modifikasyon, özellikle ergenlik olmak üzere hayatın çeşitli aşamalarındaki çeşitli deneyimlerin sonucudur (Pethkar ve ark.). Ortaokul öğrencilerinin üzerinde yapılan bir araştırmada fiziksel aktiviteye tutum düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark olduğu görülürken, sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyleri ile arasında anlamlı bir fark olmadığı aktarılmıştır (Birgün ve ark 2020). Farklı bir araştırmada ise ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine tutumları sınıflara göre anlamlı düzeyde farklılık gösterirken, cinsiyete göre farklılık göstermemiştir (İbrahimli 2019). Türksoy ve Özlü (2022) ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarında yaş, cinsiyet, spor yapma durumu ve sınıf düzeylerinin farklılığa neden olmadığını belirtmişlerdir. Yetiş ve ark. (2022) ise öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine dair tutumlarında cinsiyet, sınıf faktörü, okul türü, anne/baba mesleğinin etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmacılar, onuncu sınıfta öğrenim gören, spor lisesinde okuyan, babasının mesleği serbest meslek, annesinin mesleği memur olan erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine dair tutumlarının daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Meslek lisesi ile Anadolu Lisesi öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada sadece okul ve düzenli spor yapma değişkenlerine göre anlamlı fark bulunurken; yaş, sınıf, cinsiyet, aile gelir düzeyi, sportif lisansa sahip olma, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılığa saptanmamıştır (Pekel ve ark 2020). Meta-analiz çalışmasında cinsiyet, araştırma bölgesi, araştırma türü, sınıf düzeyi, araştırma yılı ve örneklem sayısı gibi değişkenlerin ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları üzerinde yönlendirici olmadığı rapor

edilmiştir (Böke ve Norman 2021). İlköğretim öğrencilerinde beden eğitimi öğretmeni, arkadaşlar arası ilişkiler, spor yapma ve ailede spor yapan birey bulunması gibi faktörler beden eğitimi dersine yönelik tutumu etkilerken, ailenin ekonomik gelir düzeyi, cinsiyet ve yaş faktörler öğrenci tutumlarını etkilememiştir (Keskin 2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları incelendiğinde, cinsiyet, yaş, lisanslı spor yapma ve düzenli spor yapma değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermiş olduğu gözlemlenmiştir (Cengiz ve ark 2018). Lise öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada beden eğitimi dersine yönelik tutumların sınıf değişkeni, yaş ve cinsiyet değişkenlerinden etkilenmediği belirtilmiştir (Akıncı ve ark 2020, Göksel ve Caz 2016). Bu çalışmaların tersine farklı bir çalışmada cinsiyet, spor, yaşanan yer ve sınıf düzeyi gibi bağımsız değişkenler lise öğrencilerin fiziksel aktiviteye yönelik tutumları üzerinde anlamlı farklılık yaratmaktadır (Altın ve ark 2021). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelendiği araştırmada, ailenin spora yönelik tutumları ve spor yapma durumları, ekonomik düzeyleri ve okulların bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik düzeylerinin, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları üzerinde olumlu etkisinin olduğu söylenmiştir (Güllü ve ark 2016). Mevcut araştırmada ortaokul öğrencilerinde sevgi alt boyutu ile cinsiyet, anne öğrenim düzeyi ve kendilerine ait oda arasında; isteklilik alt boyutu ile baba öğrenim düzeyi arasında; sınıf düzeyi ile isteklilik, fayda, sosyalleşme ve özgüven alt boyutlarında anlamlı farklılık saptanmıştır. Bunun yanında gelir seviyesi, anne çalışma durumu ve kardeş sayısı değişkenleriyle fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Literatür incelendiğinde öğrencilerin fiziksel aktivite tutumlarının demografik faktörlerden farklı şekilde etkilendiği tespit edilmiştir. Bu durumun öğrenciler arasındaki sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapı değişkenlerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Antisosyal davranışların cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ve erkek öğrencilerin daha yüksek düzeyde antisosyal davranış gösterdiği belirtilmiştir (Laird ve ark 1999, Gullane ve Moore 2000, Giles ve Heyman 2005, Arslan ve ark 2010, Bor ve ark 2010, Çetinkaya Yıldız ve Hatipoğlu Sümer 2010, Bayrak 2011, Özgür ve ark 2011, Donat Bacıoğlu ve Özdemir 2012, Haskan Avcı 2015, Ergür 2015, Cansever 2017, Sağlam ve İkiz 2017, Balıkçı 2018, Karakulak 2018). Bu araştırma bulgularından farklı olarak antisosyal davranışların cinsiyetten

etkilenmediği çalışmalar da mevcuttur. (Köksal 1991, Björkqvist ve ark1992, Allen ve ark 1996, Werner ve Crick1999, Björkqvist 2018, Taşkın 2022). Mevcut araştırmada ortaokul öğrencilerinde cinsiyet ile antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarından uygun davranış ve uygun olmayan davranış arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla uygun olmayan davranış puanına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Ergen bireylerin sınıf düzeyleri yükseldikçe antisosyal davranışların da arttığı söylenmektedir (Van Lier ve ark 2009, Çetinkaya Yıldız ve Hatipoğlu Sümer 2010, Hoşgörür ve Polat 2015). Benzer şekilde 8. sınıf öğrencilerinin 5,6 ve 7. sınıf öğrencilerine göre daha şiddete eğilimli oldukları ve okula bağlılık düzeylerinin daha düşük seviyede olduğu belirtilmiştir (Sağlam ve İkiz 2017). Farklı bir araştırmada ise sınıf düzeyinin vandalist davranışları anlamlı düzeyde etkilemediği tespit edilmiştir (Ünişen ve Demirbağ 2016). Bu çalışmaların aksine mevcut araştırmada antisosyal davranış ölçeğinin uygun davranış ve uygun olmayan davranış alt boyutlarının sınıf düzeylerine göre farklılaştığı gözlenmiştir. Sınıf düzeyinin arttıkça, uygun davranış puanlarının arttığı söylenebilir.

Yapılan çalışmalarda ortaokul öğrencilerinin algıladıkları sosyoekonomik düzeyleri azaldıkça antisosyal davranışlara yatkınlığı artmaktadır (Beyers ve ark 2003, Cao ve ark 2004, Coley ve ark 2004, Keiley ve ark 2003, Taşkın 2022). Sosyo - ekonomik seviyenin düşük olması ailenin çocuk üzerindeki ilginin azalmasını, bu da beraberinde çocukların sorunlu davranışlara eğilimli olmasına neden olabilmektedir (Fan ve Chen 2001). Bu çalışmaların aksine Adıyaman ilinde öğrenim gören ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada aylık geliri düşük olan ailelerin çocuklarının diğer çocuklara oranla daha az vandalist davranışlar sergilediği rapor edilmiştir (Ünişen ve Demirbağ 2016). Mevcut araştırmada ise Araştırmaya katılmış olan öğrencilerin antisosyal davranış ölçeği alt boyutlarının gelir seviyesi değişkeninden etkilenmediği gözlemlenmiştir.

Ergenlerin, baba ve anne eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutum algılamalarının arttığı ve anne babası demokratik davranışa sahip Ergenlerin de saldırganlık eğilimi düşük bulunmuştur (Yıldız ve Erci 2011). Benzer şekilde lise öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada ebeveynlerin eğitim düzeyleri arttıkça, saldırganlık düzeylerinin azaldığı belirtilmiştir (Yönet ve ark 2016). Baba eğitim

düzeyi saldırganlığın artmasına anlamlı düzeyde katkı sağlarken, annenin eğitim düzeyinin saldırganlığa etkisinin anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir (Kaya ve ark 2019). Bu çalışmaların aksine öğrencilerin sürekli öfke ve saldırganlık puan ortalamaları arasında anne baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir (Gönültaş ve Atıcı 2014). Mevcut araştırmada baba öğrenim düzeyi ile uygun olmayan davranış alt boyutu arasında, anne öğrenim düzeyi ile uygun davranış alt boyutu arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Antisosyal davranışların kardeş sayısı değişkeninden etkilendiğini belirten çalışmaların (Bolat Karataş 2002,Hüsman 2007,Kula 2008, Yılmaz 2008,Haskan Avcı ve Yıldırım 2014,Sağlam ve İkiz 2017) yanı sıra etkilendiği belirten çalışmalar da mevcuttur (Bayrak 2011, Hoşgörür ve Polat 2015). Lise öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada kendine ait odaya sahip olan öğrencilerin siber saldırganlık puan ortalamasının, kendine ait odaya sahip olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Seryol ve Günbatar2022). Benzer şekilde kendisine ait odası olan çocuk ve ergenlerin fiziksel saldırganlık, öfke ve saldırganlık puan ortalaması, kendine ait odası olmayan öğrencilerden yüksektir (Balıkçı 2018). Mevcut araştırmada kardeş sayısı ve kendine ait oda değişkenlerinin antisosyal davranış ölçeğinin hem uygun davranış hem de uygun olmayan davranış alt boyutlarıyla arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kardeş sayısı değişkeni arttıkça, uygun davranış puanı artmaktadır. Kendine ait odası olan öğrencilerde ise uygun davranış puanları düşük, uygun olmayan puanları ise yüksektir. Ayrıca fiziksel aktivite tutum ölçeğinin özgüven alt boyutu ile antisosyal davranış ölçeğinin uygun olmayan davranış alt boyutu arasında anlamlı farklılık saptanmazken, diğer alt boyutlar arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite tutumlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi sonucunda; gelir seviyesi, anne çalışma durumu ve kardeş sayısı değişkenleriyle fiziksel aktivite tutum ölçeği alt boyutları arasında farklılık bulunmazken, cinsiyet, anne öğrenim düzeyi ve kendine ait oda değişkenleriyle sadece sevgi alt boyutunda farklılık bulunmuştur. Ayrıca sınıf düzeyi değişkeni ile isteklilik, fayda, sosyalleşme ve özgüven alt boyutlarında; baba öğrenim düzeyi değişkeni ile isteklilik alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin antisosyal davranışların demografik değişkenlere göre incelenmesi sonucunda; aile gelir seviyesi değişkeni ile antisosyal davranış alt boyutları arasında farklılık tespit edilmemiştir. Cinsiyet, sınıf düzeyi, kardeş sayısı ve kendine ait oda değişkenleri ile uygun davranış ve uygun olmayan davranış alt boyutları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Anne öğrenim düzeyi değişkeni ile uygun davranış alt boyutunda, baba öğrenim düzeyi ve anne çalışma durumu değişkeni ile uygun olmayan davranış alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Fiziksel aktivite tutum ölçeğinin özgüven alt boyutu ile antisosyal davranış ölçeğinin uygun olmayan davranış alt boyutu arasında anlamlı farklılık saptanmazken, diğer alt boyutlar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin fiziksel aktivite tutumlarının antisosyal davranışları etkilediği söylenebilir.

Öneriler:

- Araştırmanın örneklem grubu ve demografik değişkenleri artırılabilir.
- Okullarda öğrencilerin fiziksel aktivitelere yönelik tutumlarının geliştirilmesi ve fiziksel aktivitelere katılımlarına yönelik çalışmaların artırılması sağlanabilir.

6. KAYNAKLAR

- Abur M,2022. Ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite ve egzersizden hoşlanma düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Altın Y, İlter İ, Gül M. The Investigation of Attitudes Towards Physical Activity and Their Levels of Life Satisfaction of High School Students. *International Journal of Progressive Education*, 2021; 17(1):16-34.
- Ajzen I,2001. Nature and operation of attitudes. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 27–58.
- Akıncı AY, Türkay İK., Arısoy A., Deniz C. (2020). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Isparta Örneği). *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*. 3(3), 53-62.
- Akpınar MS, 2022. Ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeylerinin çeşitli psikolojik-sosyal (sosyal ve bireysel) faktörler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eskişehir.
- Allen TJ, Dougherty DM, Rhoades HM, Cherek DR, 1996. A study of male and female aggressive responding under conditions providing an escape response. *The Psychological Record*, 46(4), 651-665.
- Amman M, İkizler H, Karagözoğlu C, 2000. Sporda sosyal bilimler. İstanbul, Alfa Yayıncılık.
- ArasÖ, 2013. İlköğretim kurumları ikinci kademedeki öğrenim gören öğrenci ve görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik görüş ve tutumlarının incelenmesi (kars ili örneği).Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan C, Hamarta E, Arslan E., Saygın Y, 2010. Ergenlerde saldırganlık ve kişilerarası problem çözmenin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(1) , 379-388.
- Arslan G, 2012. Ortaöğretimde öğrenim gören ergenlerde görülen problem davranışların aile sorunları ve aile yapısı açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Balıkçı R, 2018. Çocuklarda ve ergenlerde çevrimiçi oyun bağımlılığı ve agresif davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baltacı G, Düzgün İ, 2008. Adolesan ve egzersiz. Ankara, Klasmat Matbaacılık.
- Başer SA, 2009. Öğretmen niteliklerinin beden eğitimi dersi alan öğrencilerin bu derse karşı olan tutumlarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bayrak B, 2011. 10-12 Yaşlarındaki öğrencilerin saldırganlık eğilimleri ve bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bek N, 2008. Fiziksel aktivite ve sağlığımız. Ankara, Klasmat Matbaacılık.
- Bektaş S,2021. Spor etkinliklerinde gönüllülük motivasyonu. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Belair MA, Kohen DE, Kingsbury M,Colman I, 2018. Relationship between leisure time physical activity, sedentary behaviour and symptoms of depression and anxiety: evidence from a populationbased sample of canadian adolescents. *BMJ Open*.
- Berksoy D, 2011. İzmir ve ankara illerinde yaşayan kadınların fiziksel aktivite düzeylerini ve beslenme alışkanlıklarını etkileyen faktörlerin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi,Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bernstein RM, 1981. The relationship between dimensions of delinquency and the developments of self and peer perception. *Adolescence*.
- Beyers JM, Bates JE, Pettit GS, Dodge K, 2003. Neighborhood structure, parenting processes and the development of youths' externalizing behaviors: a multilevel analysis. *American Journal of*

Community Psychology, 31, 35-53.

Biddle SJ, Ciaccionni S, Thomas G, Vargeer I, 2019. Physical activity and mental health in children and adolescents: an updated review of reviews and an analysis of causality. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 55-146.

Birgün A, Özen E, Sevim Uğraş B, Sevim Pehlivan B, 2020. Ortaokul öğrencilerinin fiziksel aktiviteye tutum düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Mountaineering and Climbing*, 3(2), 64-75.

Björkqvist K, 2018. Saldırganlıkta cinsiyet farklılıkları. *Psikolojide Güncel Görüş*, 19, 39-42.

Björkqvist K, Lagerspetz KM, Kaukiainen A, 1992. Do girls manipulate and boys fight? developmental trends in regard to direct and indirect aggression. *Aggressive Behavior*, 18(2), 117-127.

Boardley ID, Kavussanu M, 2009. The influence of social variables and moral disengagement on prosocial and antisocial behaviors in field hockey and netball. *Journal of Sports Sciences*, 27(8), 843-854.

Bolat Karataş Z, 2002. Anne baba saldırganlığı ile lise öğrencilerinin saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Bor W, McGee TR, Hayatbakhsh R, Dean A, Najman JM, 2010. Do antisocial females exhibit poor outcomes in adulthood? an australian cohort study. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 44 (7) , 648-657.

Brosnahan J, Steffen LM, Lytle L, Patterson J, Boostrom A, 2004. İspanyol ve ispanyol olmayan beyaz ergenler arasında fiziksel aktivite ile ruh sağlığı arasındaki ilişki. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 158(8), 818-823.

Böke H, Norman G. Evaluation of secondary school students' attitude towards physical education and sports classes: A metaanaly sisstudy. *International Journal of Curriculum and Instruction*. 2021, 13(3) 3042-3056.

Brut SA, 2012. How do we optimally conceptualize the heterogeneity within antisocial behavior? An argument for aggressive versus non-aggressive behavioral dimensions. *Clinical Psychology Review*, 32, 263-279.

Bulut S, 2013. Sağlıkta sosyal bir belirleyici; fiziksel aktivite. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 70(4), 205-214.

Burt AS, Donnellan BM, 2009. Development and validation of the subtypes of antisocial behavior questionnaire. *Aggressive Behavior*, 35, 376-398.

Burt SA, Donnellan MB, ve Tackett JL, 2012. Sosyal saldırganlık "antisosyal" olarak mı değerlendirilmelidir?. *Psikopatoloji ve Davranışsal Değerlendirme Dergisi*, 34(2), 153-163.

Can S, 2019. Fiziksel aktivite ölçümü: objektif ve subjektif yöntemler. *Spor Hekimliği Dergisi*, 54(4), 296-307.

Cansever D, 2017. Ergenlerde algılanan ana baba çatışması ile saldırganlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Cao L, Cao J, Zhao J, 2004. Family, welfare and delinquency. *Journal of Criminal Justice*, 32, 565-576.

Chandler JM, 1973. Egocentrism and antisocial behavior. *Developmental Psychology*.

Cengiz Ö, Kılıç MA, Soylu Y. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*. 2018; 1(2):141-149.

Coley RL, Morris JE, Hernandez D, 2004. Out-of-school care and problem behavior trajectories among low-income adolescents: individual, family, and neighborhood characteristics as added risks. *Child Development*, 75, 948-965.

Çelik Z, Pulur A, 2011. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları. *VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel sayı*, 115-121.

Çetin L, 2010. Sınıf öğretmenlerinde yaşam kalitesi ve etkileyen bazı faktörler. Yüksek Lisans

Tezi,Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

- Çetinkaya Yıldız E, Hatipoğlu Sümer Z, 2010. Saldırgan davranışları yordamada çevresel risk, çevresel güvenlik ve okul iklimi algısı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 161-173.
- Demirbaş T, 2021. Covid-19 pandemi sürecinde bireylerin fiziksel aktivite düzeyinin sağlıklı yaşam biçimi ve sağlık algısı üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Diefendorff JM, Richard EM, Yang J 2008. Linking emotion regulation strategies to affective events and negative emotions at work. *Journal of Vocational Behavior*.
- Dinç N, Güzel P, Özbey S, 2018. Rekreatyonel fiziksel aktiviteler ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(4), 181-186.
- Doğan BO, 2005. Spor psikolojisi. Adana, Nobel Kitabevi.
- Donat Bacioğlu S, Özdemir Y, 2012. İlköğretim öğrencilerinin saldırgan davranışları ile yaş, cinsiyet, başarı durumu ve öfke arasındaki ilişkiler. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 169-187.
- Donnellan M, Trzesniewski KH, Robins RW, Moffitt TE, Caspi A, 2005. Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior and delinquency. *American Psychological Society*.
- Dusenbury L, Falco M, Lake A, Brannigan R, Bosworth K, 1997. Nine critical elements of promising violence prevention programs. *The Journal of School Health*, 67, 409-414.
- Duyguner U, 2018. Genel popülasyonda anti-sosyal davranışların sıklığı ve anti-sosyal davranışlar gösteren kişilerde suça eğilim ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Ergül OK, 2017. 12-14 yaş grubu ergenlerde ders dışı etkinlikler ve egzersiz kapsamında uygulanan fiziksel aktivite programının ilköğretim öğrencilerinin yaşam kalitesi üzerindeki etkileri. Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Ergür G, 2015. Şiddet içerikli bilgisayar oyunu oynayan ikinci kademe öğrencilerinin saldırganlık eğilimlerinin ve benlik saygı düzeylerinin incelenmesi.Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Fan X, Chen M, 2001. Parental involvement and students' academic achievement: a meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13, 1-22.
- Farrington DP, 2005. Childhood origins of antisocial behavior. *Clinical Psychology and Psychotherapy*.
- Fisher BJ, Bersani CA, 1979. Self-esteem and institutionalized delinquent offenders: the role of background characteristics. *Adolescence*.
- Frick PJ, O'Brien BS, Wootton JM, McBurnett K, 1994. Psychopathy and conduct problems in children. *Journal of Abnormal Psychology*.
- Geneva, World Health Organization, 2018. Global action plan on physical activity 2018–2030: more active people for a healthier world. Licence, CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
- Giles JW, Heyman GD, 2005. Preschoolers' use of trait-relevant information to evaluate the appropriateness of an aggressive response. *Aggressive Behavior*, 31, 498-509.
- Göksel AG, Caz Ç (2016). Anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Göksu S, 2017. Başarı ve motivasyon. *Hiperyayın*.
- Gönültaş O, Atıcı M (2014). Ortaokul son sınıf öğrencilerinin öfke düzeyleri ve saldırganlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 370-386.
- Gullane E, Moore S, 2000. Ergenlerde risk alma ve beş faktörlü kişilik modeli. *Ergenlik Dergisi*, 23(4), 393-407.
- Güler M, 2010. Sosyal psikoloji bakış açısından çocuk ve ergenlerde suçlu davranış gelişimi. *TBB Dergisi*, 89, 355-372.

- Güllü M, Güçlü M, 2009. Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirilmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(2), 138-151.
- Güllü M, Şarvan Cengiz Ş, Öztaşyonar Y, Kaplan B (2016). Ortaokul öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği). Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1(2), 49-61.
- Haskan Avcı Ö, 2015. Ergenlerde şiddet eğiliminin görülme sıklığı. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 8(1), 106-124.
- Haskan Avcı Ö, Yıldırım İ, 2014. Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(1), 157-168.
- Hassmen P, Koivula N, Uutela A, 2000. Physical exercise and psychological well-being: a population study in finland. Preventive Medicine, 30, 17-25.
- Hoşgörür V, Polat M, 2015. Ortaokul öğrencilerinin okula devamsızlık nedenleri (söke ilçesi örneği). MSKU Eğitim Fakültesi, 2(1), 25-42.
- Hüsmen Z, 2007. Lise ikinci sınıf öğrencilerinin şiddet deneyimlerinin nitelik ve nicelik açısından tetkiki. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İlgin H, Arslan D, 2012. Türkçe dersinde metinlerle problem çözme öğretiminin öğrencilerin problem çözme becerilerine etkisi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 13(2), 157-176.
- İbrahimli R. (2019). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ve fiziksel aktivite düzeylerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Spor Eğitimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- İnceoğlu M, 2004. Tutum algı iletişim. Ankara, Siyasal Kitabevi.
- Ipaq research committee guidelines for data processing and analysis of the international physical activity questionnaire, 2020. <http://www.ipaq.ki.se>.
- Kalaycı MC, Eroğlu H, 2016. Yetişkin erkeklerde fiziksel aktivite düzeyine göre cinsel yaşamın incelenmesi. Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11(2), 92-99.
- Kaner S, 1991. Antisosyal davranış eğilimi envanteri geliştirilme çalışmaları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Karaca A, Ergen E, Koruç Z, 2000. Fiziksel aktivite değerlendirme anketi (FADA) güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 11(1,2,3,4) , 17-28.
- Karadağ S, 2012. İlköğretim 8. sınıf ve lise 11. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere bağlı olarak karşılaştırılması (kırıkkale örneği).Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Karakulak F, 2018. Çocukluk döneminde aile içi şiddete maruz kalan ergenlerde saldırganlık eğilimi.Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kavussanu M, 2006. Futbolda prososyal ve antisosyal davranışların motivasyonel yordayıcıları. Journal of Sports Sciences.
- Kavussanu M, Damgası R, Slade G, Yüzük C, 2009. Observed prosocial and antisocial behaviors in male and female soccer players. Journal of Applied Sport Psychology.
- Kavussanu M, Seal AR, Phillips DR, 2006. Observed prosocial and antisocial behaviors in male soccer teams: age differences across adolescence and the role of motivational variables. Journal of Applied Sport Psychology.
- Kaya Z, İkiz FE, Asıcı E. (2019). Ergenlerin saldırganlık düzeyinin değer yönelimleri, cinsiyet ve anne babanın eğitim düzeyi açısından yordanması. Kastamonu Eğitim Dergisi, 27(1), 75-84.
- Kaynak S, Özhan MB, Kan A2017. Ortaokul öğrencileri için okul motivasyonu ölçeği geliştirme çalışması. International periodical for the languages, literature and history of turkish or turkic volume 12/4, 293-312.
- Kazdin AE 1987. Trea ment of antisocial behavior in children: current status and future directions. Psychological Bulletin.

- Keiley MK, Lofthouse N, Bates JE, Dodge KA, Pettit GS, 2003. Differential risks of covarying and pure components in mother and teacher reports of externalizing and internalizing behavior across ages 5 to 14. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 31 , 267-283.
- Kesaniemi AY, Danforth E, Jensen MD, Kopelman PG, Lefebvre P, Reeder BA, 2001. Dose-response issues concerning physical activity and health: an evidence based symposium. *Medicine and Science in Sports And Exercise*, 33(6), 351-358.
- Keskin Ö, 2015. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi: Sakarya ili örneği. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Sakarya.
- Kılıç C, 2022. Ergenlerde antisosyal davranışlar: koruyucu faktörler ve risk faktörleri. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kim YS, 2014. Physical activity and mental health. *Hanyang Medical Reviews*, 34(2), 60-65.
- Kırbaş Ş, 2020. Gençlik ve spor il müdürlüğü personelinin fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 25(3), 213-224.
- Kızar O, Kargün M, Togo OT, Biner M, Pala A, 2016. Üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeylerinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 63-74.
- Korucu Aytan G, 2010. Ortaöğretimdeki sosyalleşmelerde sporun etkileri / sporun lise öğrencilerinin sosyal etkileşimine etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köksal F, 1991. Denetim odağı ile saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiler. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kula E, 2008. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ve saldırganlık durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Küçük V, Koç H, 2004. Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 131-141.
- Laird RD, Pettit GS, Dodge, KA, Bates JE, 1999. Best friendships, group relationships and antisocial behavior in early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 19 (4), 413-437.
- Lamonte MJ, Ainsworth BE, 2001. Quantifying energy expenditure and physical activity in the context of dose response. *Medicine Science and Sports Exercise*.
- Loeber R, 1982. The stability of antisocial and delinquent child behavior: a review. *Child Development*, 53, 1431-1446.
- Loeber R, Schmaling KB, 1985. Empirical evidence for overt and covert patterns of antisocial conduct problems: A metaanalysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*.
- Marmorstein N, 2006. Adult antisocial behaviour without conduct disorder: demographic characteristics and risk for cooccurring psychopathology. *The Canadian Journal of Psychiatry*.
- Moffitt TE, 1993. Adolescence-limited and life course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100, 674-701.
- Moffitt TE, Caspi A, 2001. Childhood predictors differentiate life-course persistent and adolescence-limited antisocial pathways among males and females. *Development and Psychopathology*, 13, 355-375.
- Moffitt TE, Caspi A, Harrington H, Milne BJ, 2002. Males on the life-course persistent and adolescence-limited antisocial pathways: follow-up at age 26 years. *Development and Psychopathology*, 14, 179-207.
- Morrison GM, Furlong MJ, Morrison RL, 1994. School violence to school safety: reframing the issue for school psychologists. *School Psychology Review*, 23 (2), 236-256.
- Mulye TP, Park JM, Nelson CD, Adams SH, Irwin CE, Brindis CD, 2009. Trends in adolescent and young adult health in the united states. *Journal of Adolescent Health*, 45 (1), 8-24.
- Nelson MC, Story M, Larson NI, Neumark-Sztainer D, Lytle LA, 2008. Emerging adulthood and college-aged youth: an overlooked age for weight-related behavior change. *Obesity*, 16 (10), 2205-

2211.

- Odgers CL, Moffitt TE, Broadbent JM, Dickson N, Hancox RJ, Harrington H, 2008. Female and male antisocial trajectories: From childhood origins to adult outcomes. *Development and Psychopathology*, 20 (2), 673- 716.
- Özgür G, Yörükoğlu G, Baysan ArabacıL, 2011. Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2 (2) , 53-60.
- Özkan HH, 2008. Çoklu zekâ kuramı ve eğitim programı öğeleri ilişkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy* , 332-344.
- Özkan R, 2011. Genel lise ve imam hatip lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Öztürk O, 1988. Ruh sağlığı ve bozuklukları. Ankara, Nurol Matbaacılık.
- Parlaktaş Y, 2018. Ortaokul 8. sınıf öğrencilerde fiziksel aktivite düzeyi ile akademik başarı arasındaki ilişki. *Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.*
- Parmaksız H, 2007. Yetişkin obezlerde fiziksel aktivite seviyesinin belirlenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.*
- Pekel YE, Karagün E, Sarper Kahveci M. Meslek lisesi ile anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *International Marmara Social Sciences Congress (Imascon 2020 – Autumn) Proceedings Book. 4 – 5 December 2020 Kocaeli.*
- Pethkar V, ShraddhaNaik S, Sonawane, S. (2010). Attitude stoward physical activityan ditsmea surement. *Journal of Physical Education and Sportvol. 29, 4,December, 2010, pp. 30 -36.*
- Pitta F, Troosters T, Probst VS, Spruit M, Gosselink R, 2006. MKOAH'ta anketler ve hareket sensörleri ile günlük yaşamdaki fiziksel aktiviteyi belirleme. *The European Respiratory Journal*, 27, 1040-1055.
- Quay HC, 1987. Patterns of delinquent behavior. New York, A Wiley-Interscience Publication.
- Rikard LG, Banville D, 2006. High school student attitudes about physical education. *Sport, Education and Society*, 11 (4), 385-400.
- Saban A, 2010. Çoklu Zekâ Kuramı ve Türk Eğitim Sistemine Yansımaları. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Sage L, Kavussanu M, Duda J, 2006. Goal orientations and moral identity as predictors of prosocial and antisocial functioning in male association football players. *Journal of Sports Sciences.*
- Sağlam A, İkiz F, 2017. Ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 16 (3), 1235-1246.
- Salar B, Hekim M, Tokgöz M, 2012. 15-18 Yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (6), 123-135.
- Savcı S, Öztürk M, Arıkan H, İnal İD, Tokgözoğlu L, 2006. Üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeyleri. *Türk Kardiyol Dern. Arş*, 34(3), 166-172.
- Seryol S, Günbatar MS, 2022. Siber Saldırganlık Ölçümü: Lise Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (Özel Sayı): 1-27.
- Schwartz M, Tangri SS,. 1965. A note on self-concepts as an insulator against delinquency. *American Sociological Review*, 30(6), 922-926.
- Silverman S, Scrabis Fletcher K, 2004. A Review of research on instructional theory in physical education. *International Journal of Physical Education*, 41 (1), 4-12.
- Solomon P, Christ J, 1974. Handbook of psychiatry. Los Altos, Lange Medical Publications.
- Spector P, Fox S, Domagalski T,2006. Emotions, violence and counterproductive. *Work Behavior*. 31-46.
- Sproule J, Wang JC, Morgon K, McNeill M, McMorris T, 2007. Effects of motivational climate in

- singaporean physical education lessons on intrinsic motivation and physical activity intention. *Personality and Individual Differences*, 43, 1037–1049.
- Strath SJ, Swartz AM, Bassett DR, O'Brien JW, King GA, Ainsworth BE, 2000. Evaluation of heart rate as a method for assessing moderate intensity physical activity. *Medicine and Science in Sports and Exercise*. 0195-9131/00/3209-0465/0.
- Şahin M, Yetim A, Çelik A, 2012. Psikolojik sağlamlığın gelişiminde koruyucu bir faktör olarak spor ve fiziksel aktivite. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5 (8), 373-380.
- Tabachnick BG, Fidell LS, 2013. *Using multivariate statistics* (sixth ed.). Pearson Education Inc. Boston, MA.
- Taşkın S, 2022. Ortaokul öğrencilerinde antisosyal davranışların incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Tekin HK, 2020. Sosyal problem çözme becerisi ve zaman yönetiminin fiziksel aktivite seviyesine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Trost SG, Owen N, Bauman AE, Sallis JF, Brown W, 2002. Correlates of adults' participation in physical activity: review and update. *Medicine and Science in Sport and Exercise*.
- Turkey H, 2019. Futbolcularda sosyal kimlik bağlamında prososyal ve antisosyal davranışlar. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tükenmez M, 2009. *Toplum bilim ve spor*. İstanbul, Kaynak Yayınları.
- Türksoy KK, Özlü K (2022). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumları ve sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(3), 1304-1321.
- U.S. Department of Health and Human Services, 2020. Centers for disease control and prevention, <https://www.cdc.gov/chronicdisease/index.htm>.
- Ünişen A, Demirbağ B, 2016. Ortaokul öğrencilerinde vandalizmin aile ilişkileri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi (Adıyaman ili örneği). *Education Sciences (NWSAES)*, 11 (2) , 49-60.
- van Lier PA, Vitaro F, Barker ED, Koot HM, Tremblay RE, 2009. Developmental links between trajectories of physical violence, vandalism, theft and alcohol-drug use from childhood to adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37 (4) , 481-492.
- Vanhees L, Lefevre J, Philippaerts R, Martens M, Huygens W, Troosters T, 2005. How to assess physical activity? How to assess physical fitness ?. *European Journal of Cardiovascular Prevention and Rehabilitation* 12,102–114.
- Werner NE, Crick NR, 1999. Relational aggression and social-psychological adjustment in a college sample. *Journal of Abnormal Psychology*, 108 (4) , 615-623.
- World Health Organization, 2020. Physical activity and health in europe, evidence for action, <http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/physical-activity-and-health-in-europe-evidence-for-action>.
- Yavuzer Y, 2011. Okullarda saldırganlık/şiddet: okul ve öğretmenlerle ilgili risk faktörleri ve önleme stratejileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 41 (192), 43-61.
- Yetim AA, 2005. *Sosyoloji ve spor*. İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.
- Yetiş Ü, Aytaç KY, Çalğan G. Ortaöğretim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi* 2022, Cilt 5, Özel Sayı 2: 906-917.
- Yıldırım M, Akyol A, Ersoy G, 2008. Şişmanlık (obezite) ve fiziksel aktivite enerji dengesinin aktivite yönüne bir bakış. Ankara, Klasmat Matbaacılık.
- Yıldız E, Erci B. Anne baba tutumları ile adolesan saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2011;1(3): 6-11.
- Yıldız G, Bilgin E, Korur EN, Yılmaz Y, Demirhan G, 2019. Ortaokul öğrencileri için fiziksel aktivite tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Spor bilimleri dergisi* , 63-73.
- Yılmaz İ, 2008. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çok boyutlu olarak

incelenmesi.Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yönet E, Çalık F, Yaşartürk F, Çimen K. Lise Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımları ile Saldırganlık-Şiddet Eğilimlerinin İncelenmesi. IntJSCS. 2016;4 (Special Issue 1):368-82.

Zengin S, Hekim M, Hekim H, 2016. Ortaokul ve lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının cinsiyet ve öğrenim kademesi değişkenine göre incelenmesi. Journal of Human Sciences, 13 (2), 3242-3251.

Zorba E, 2006. Yaşam boyu spor. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Zorba E, Saygın Ö, 2017. Fiziksel aktivite ve fiziksel uygunluk. Ankara, Perspektif Matbaacılık.

7.EKLER

EK-A: Kişisel Bilgi Formu

Aşağıda yer alan seçeneklerden size uygun olan ifadeye(X) işaretini koyunuz.

Yaşınız	
Cinsiyetiniz	☐ Kız ☐ Erkek
Sınıf düzeyiniz	☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8
Aile gelir düzeyi algınız	☐ Düşük ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok İyi
Annenizin öğrenim durumu	☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü
Babanızın öğrenim durumu	☐ İlkokul ☐ Ortaokulu ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü
Annenizin Mesleği	
Babanızın Mesleği	
Kardeş Sayınız	
Kendinize ait odanız varmı?	☐ Evet ☐ Hayır

EK-B: Fiziksel Aktivite Tutum Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Fiziksel aktivite esnasında öğretmenimi/ antrenörümü dinlemem.					
Fiziksel aktivite ile ilgili hiçbir şeye ilgi duymam.					
Fiziksel aktiviteye ailem istediği için katılırım.					
Fiziksel aktivitelere katılmaktan nefret ederim.					
Fiziksel aktivite yaparken boşa zaman harcadığımı düşünürüm.					
Fiziksel aktivite yapmak sıkıcıdır.					
Fiziksel aktivite hakkında bir şey bilmesem de olur.					
Okulda daha fazla fiziksel aktivite imkânı olmasını isterim.					
Okulda fiziksel aktivitelere katılmak için zamanın bir an önce gelmesini beklerim.					
Fiziksel aktivitelere katılmak için daha fazla çevresel imkâna (Oyun sahası, spor salonu vb.) sahip olmak isterim.					
Fiziksel aktiviteye katılmak beni mutlu eder					
Zamanımın çoğunda fiziksel aktivite yapmak isterim.					
Düzenli olarak (haftada en az 3 gün) fiziksel aktivite yaparım.					
Boş (serbest) zamanlarımda fiziksel aktivite yapmaktan hoşlanırım.					
Fiziksel aktivite hakkında arkadaşlarımla konuşmaktan zevk alırım.					
Fiziksel aktiviteden sonra zihinsel ve bedensel olarak rahatladığımı düşünürüm.					
Fiziksel aktivite beni sosyal hayata hazırlar.					
Fiziksel aktivite sırasında yeni insanlar tanımaktan hoşlanırım.					
Fiziksel aktivite yaparken başkaları ile işbirliği yapmaktan hoşlanırım.					
Fiziksel aktivite esnasında öğretmenimin/ antrenörümün her talimatını yerine getiririm.					
Fiziksel aktivite yaparken işbirliği duygularım gelişir.					
Fiziksel aktiviteler hakkında başkalarıyla konuşmak beni rahatsız eder.					
Fiziksel aktivitelerde iddialı değilim.					
Fiziksel aktivite yaparken ön plana çıkmaktan sakınırım.					
Fiziksel aktivite yapmanın zor olduğunu düşünürüm.					

EK-C: Ortaokul Öğrencileri İçin Antisosyal Davranış Ölçeği

Maddeler	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
1. Hakkımı savunmak için şiddetli doğru bir yol olmadığını bilirim.			
2. Arkadaşlarımla fiziksel kavga yaparıştığım olur.			
3. İsteyerek kimsenin fiziksel olarak canını yakmam.			
4. Sinirlendiğim zaman öfkem başkalarından çıkarmam.			
5. Başkasına ait bir şeyi izinsiz olarak kullanmaktan çekinmem.			
6. Çevremdeki bireylere hakaretler söylemem.			
7. Sınavlardaki kopya çekmem.			
8. Ailemden izinsiz olarak bir yerlere gittiğim olur.			
9. Aileme yanlış söylemem.			
10. Arkadaşlarımla tartışırım.			
11. Keyfi olarak devamsızlık yapmam.			
12. Öfkeli olduğumda okuldaki eşyaları zarar verdiğim olur.			
13. Arkadaşlarımla dalga geçtiğim olur.			

EK-D: Turnitin Raporu

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE TUTUMLARININ VE ANTİSOSYAL DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% **18**

BENZERLİK ENDEKSİ

% **16**

İNTERNET KAYNAKLARI

% **5**

YAYINLAR

% **9**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	cdn.comu.edu.tr İnternet Kaynağı	%2
2	Submitted to Ataturk Universitesi Öğrenci Ödevi	%1
3	www.isfaw2019.isfaw.org İnternet Kaynağı	%1
4	dspace.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
5	Submitted to Selçuk Üniversitesi Öğrenci Ödevi	%1
6	Submitted to Istanbul Aydin University Öğrenci Ödevi	%1
7	Submitted to Istanbul Gelisim University Öğrenci Ödevi	%1
8	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	%1